



Палёт над Збучом 3

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

Мастацтва ткацтва
ВОЛЬГА НЕСЦЯРУК 4



<http://niva.iig.pl>
redakcja@niva.iig.pl

№ 12 (2497) Год XLIX

Беласток, 21 сакавіка 2004 г.

Цана 2,00 зл.

РАЗВІТАННЕ

Памяці ЗІНАІДЫ НАВІЦКАЙ
12 сакавіка 2004 года.

Такія сумныя хвіліны,
Так многа ў нашых сэрцах болю.
Жывым заўчасна згаслай Зіны
Не стрэнуць больш у роднай школе.

Сёння аплаквае ўся моладзь
Дырэктарку свайго ліцэя.
Прырода расцвіце наўкола,
Мёртвых вярнуць — няма надзеі.

І толькі памяць астанецца,
Што зроблена так вельмі многа,
Каб нашы дарагія дзеці
Уласнаю пайшлі дарогай.

У развітальныя хвіліны
З жыццём абрабаваным смерцю,
Верым у гэтае, што Зіна
Жыць будзе заўжды ў нашых сэрцах.
Віктар ШВЕД



Зінаіда Навіцкая ў час прысваення ліцэю мітрапалітам Васіліем Медаля Марыі Магдаліны, у цэнтры а. Юры Такарэўскі, 1994 г.

Няма Зінаіды Навіцкай

Сумная вестка аб смерці Зінаіды Навіцкай, шматгадовай дырэктар Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання імя Браніслава Тарашкевіча ў Бельску-Падляшскім маланкава разышлася 10 лютага па Беласточчыне і Польшчы.

— Нечаканая і балючая для нас смерць дырэктар Зінаіды Навіцкай. Была Яна беларускай вялікага фармату, сэрцам і душою адданая беларускай справе. Бяднейшымі будуць беларуская асвета і беларускі рух у Польшчы без Зінаіды Навіцкай. Яна больш за іншых дырэктараў Бельскага белліцэя напамінае мне постаць Яраслава Кастыцэвіча, — **сказаў загадчык Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта прафесар Аляксандр Баршчэўскі.**

11 і 12 лютага бяльшчане і жыхары іншых мясцовасцей прыходзілі развітацца з дырэктар Зінаідай Навіцкай. Настаўнікі белліцэя ўсю ноч дзяжурылі ў труны сваёй дырэктар. На Яе пахаванне прыбылі вучні і настаўнікі бельскіх школ, дэлегацыі школ з іншых гарадоў, былыя вучні нябожчыцы, дзеячы беларускага руху, беларускія дыпламаты і шмат іншых асоб, якія Яе зналі. Пасля богаслужэння ва Успенскай царкве дырэктар Зінаіда Навіцкая была пахавана побач мужа Барыса на старых бельскіх могілках.

— Я ведаў дырэктар Зінаіду Навіцкую каля шасці гадоў. Яна была вельмі канкрэтнай асобай, дысцыплінаванай і культурнай у адносінах да іншых людзей. У Яе быў педагогічны такт і таму так плакалі па ёй настаўнікі і вучні. Калі трэба было нешта аформіць, Яна заўсёды рабіла гэта паспяхова. Жыла з Царквою і калі захварэла, перад усім шукала дапамогі ў Бога.

Калі некалькі дзён перад смерцю я быў у шпіталі, дырэктар Зінаіда была слабая. Аднак да канца адзначалася вялікім хрысціянскім аптымізмам і дзякавала Богу за ўсё, што атрымала ў сваім жыцці, — **кажа епіскап Бельскі Грыгорый.**

— Наша дырэктар была Чалавекам з харызмай, але нам была як маці. Працавала з верай у маладога чалавека. Дзверы ў Яе кабінет былі заўсёды адчынены для нас, так як было адкрытым для нас Яе сэрца, — **гаворыць настаўніца белліцэя Аліцыя Нідаэ.**

— Я буду ўспамінаць Яе як цудоўнага дырэктара, настаўніка, беларускага дзеяча і добрага чалавека. Была асобай, да якой можна было звярнуцца з кожнай службовай або асабістай справай і заўсёды атрымаць параду, — **кажа настаўніца Анна Бжазоўская.**

— Дырэктар Зінаіда Навіцкая разумела праблемы іншых. У размове з намі яна не ўзвышалася, але вяла сябе як просты настаўнік. У крытычных момантах гаварыла, што не трэба траціць на-

дзеі, — **удакладняе настаўніца Яўгенія Таранта.** — Была рашучай і адважнай асобай, што дапамагала ёй станаўча вырашаць школьныя справы.

— Я вучыўся з дырэктар Зінаідай у адным класе сярэдняй школы і многа супрацоўнічаў з Ёю арганізуючы беларускія мерапрыемствы ў Бельску. Яна многа дапамагала Бельскаму дому культуры і школьным калектывам, якія я веў, — **гаворыць дырэктар БДК Сяргей Лукашук.**

— Дырэктар многа клапацілася для добра школьнай моладзі. Моцна намагалася, каб вучні добра падрыхтаваліся і паспяхова здалі экзамены ў вышэйшыя навучальныя ўстановы. Многа зрабіла для беларускіх спраў. Была выдатным самаўрадавым дзеячам. Умела так весці сябе на пасяджэнні Гарадской рады, што супакойвала эмацыянальна выступаючых і дабівалася поспехаў для беларускіх спраў, — **кажа яе намеснік, дырэктар Андрэй Сцепанюк.**

Аляксей МАРОЗ

ЗІНАІДА НАВІЦКАЯ нарадзілася ў 1944 годзе ў вёсцы Аўгустова Бельскага павета. Вучылася ў беларускім класе Педагагічнага ліцэя ў Бельску-Падляшскім. Паспяхова закончыла рускую філалогію ў Вышэйшай педагагічнай школе ў Кракаве. Сорак гадоў таму пачала працаваць настаўнікам Пачатковай школы ў Плябанаве, а потым узначальвала школу ў Пасынках. З 1970 года вучыла рускай мове ў Агульнаадукацыйным ліцэі з беларускай мовай навучання ў Бельску-Падляшскім. Ад 1991 года — дырэктар гэтай жа школы. Была сябрам БГКТ, а ад 1993 года — членам Галоўнага праўлення БГКТ і яго прэзідыума.

У 1998 годзе Бельскі белліцэй пад кіраўніцтвам дырэктар Зінаіды Навіцкай заняў пятае месца ў Беластоцкім ваяводстве паводле ўзроўню навучання і шостае месца ў Польшчы паводле вынікаў удзелу ў прадметных алімпіадах. У дзесянастатую гады па 80-85% выпускнікоў белліцэя паступала ў вышэйшыя навучальныя ўстановы. Ад 1998 года дырэктар Зінаіда Навіцкая была раднай горада Бельска-Падляскага. За сваю прафесійную і грамадскую працу ўзнагароджана Залатым крыжам заслугі, Залатой адзнакай „Заслужаны Беласточчыне” і Медальём Камісіі нацыянальнай адукацыі. Атрымала таксама ўзнагароду Міністра нацыянальнай адукацыі II ступені і шмат іншых узнагарод.

Бяспека ў Кракаве 2

Аляксей Дзікавіцкі

Польскі міністр Марэк Сівец адзначыў, што ўвесь час спрабуе пераканаць свайго беларускага калегу ў тым, што не варта арыентавацца на краіны, дзе горшая сітуацыя з правамі чалавека і цешыцца, што ў Беларусі лепш...

Рэвалюцыянеф Курань 2

Сакрат Яновіч

Курань, гадованы ў даваённым Львове, здзіўляў сардэчнасцю да беларусаў (спяваў па-беларуску, публічна). Адно яму не ўдалося — праціснуць у Сейме ўставу на нацыянальныя мяншыні; польская большасць за піс w świecie не можа пагадзіцца з раўнапраўнасцю нацыянальных моваў у тэрытарыяльнай адміністрацыі...

Беларусы ў Любліне 4

Жанэта Роля

Я доўга думала над выбарам вышэйшай навучальнай установы і планамі на будучыню, ды ўрэшце рашылася на Католицкі ўніверсітэт у Любліне. Яшчэ надоўга да рашэння аб выбары ўстановы мне па начах сніліся здані беларусаў Беласточчыны, пагражаючых мне пальцам...

Беларускі фільм у Гайнаўцы 5

Музей і асяродак беларускай культуры ў Гайнаўцы ў днях 21-25 сакавіка 2004 г. арганізуе фестываль „Дні беларускага кіно”. Мэта мерапрыемства — прэзентацыя нашай грамадскай творчасці беларускіх кінематографістаў...

Традыцыя ў Чыжах 8

Аляксей МАРОЗ

У кутку ізбы памясцілі старую ікону — дар протаіерэя Іаана Раманчука. Каляровыя павукі красуюцца побач старых прыладаў працы. У зале стаяць каробкі і іншыя вырабы з саломы, а побач іх — гліняныя гаршкі і вялікая бутэляка з-пад газы...

Беларускія спартсмены 10

Уладзімір Хільмановіч

Віцеблянін Вячаслаў Яноўскі стаў першым і апошнім беларускім баксёрам — чэмпіёнам алімпіадаў. Гэты майстар скурай рукавіцы спалучаў магутную сілу рук і моц інтэлекту...

Занатоўкі кантрабандыста 10

Сымон НАЛЬШАНСКІ

Сяржук не крыўдзіўся на тое, што яго называюць смаркач. Наадварот, быў шчыра ўсім удзячны за навуку, называў нас каралямі вынаходніцтваў, эйнштэйнамі і дактарамі кантрабандных навук...



Бяспека ў Кракаве

9-10 сакавіка ў Кракаве прайшла сустрэча кіраўнікоў Радаў бяспекі Польшчы, Украіны, Расіі і Беларусі. У часе сустрэчы былі абмеркаваны пытанні міжнароднай бяспекі ў кантэксце вайны ў Іраку, супрацоўніцтва чатырох краінаў у барацьбе з тэрарызмам, нелегальнай міграцыяй і міжнароднай злачыннасцю, а таксама наступствы пашырэння Еўрапейскага Саюза для супрацоўніцтва гэтых чатырох краін.

Марэк Сівец (Польшча), Генадзь Нявыглас (Беларусь), Влодымыр Радчанка (Украіна) і Алег Чарноў (Расія) дамовіліся, сярод іншага, пра тое, што ў хуткім часе адбудуцца спатканні дзвюх груп польскіх, беларускіх, расійскіх і ўкраінскіх экспертаў. Першая група разгледзіць пытанні ўзмацнення энергетычнай бяспекі (у сувязі з адключэннем газу для Беларусі сёлета ў лютым), а другая абмяркуе развіццё памежнага супрацоўніцтва пасля пашырэння Еўрасаюза.

Польшча таксама атрымала запрашэнне ўзяць удзел у расійска-беларуска-ўкраінскіх антитэрарыстычных вучэннях, што ладзяцца ў Расіі.

Удзельнікі сустрэчы, якая, дарэчы, адбываецца ўжо чацвёрты раз (мінулым разам у Полацку), усяляк падкрэслівалі добрую, ледзь не сяброўскую, атмасферу кракаўскага спаткання.

На пытанне, ці не перашкаджае гэтай атмасферы тое, што ў краіне, якую прадстаўляе Генадзь Нявыглас, дагэтуль невысветленыя справы знікнення вядомых апазіцыйных палітыкаў, кіраўнік Бюро нацыянальнай бяспекі Польшчы Марэк Сівец адказаў: „Усё, што нам не падабаецца ў Беларусі, добра вядомае беларускаму боку. У часе ўсіх нашых сустрэч я карыстаўся нагодай, каб нагадаць пра гэта прадстаўніку Беларусі. Нашы спатканні — гэта не спатканні клуба, у якім усе робяць узаемныя кампліменты. Але акрамя сітуацыі, калі нам нешта не падабаецца, ёсць толькі адна яшчэ горшая сітуацыя — гэта калі няма з кім пра гэта размаўляць. Праз размовы мы лепш разумеем, што адбываецца ў Беларусі. Дарэчы, мы далучаемся да Еўрасаюза таксама і дзеля таго, каб мець уплыў на ўсходнюю палітыку Аб'яднанай Еўропы, у тым ліку і на палітыку ў дачыненні да Беларусі”.

У сваю чаргу старшыня Рады бяспе-

кі Беларусі Генадзь Нявыглас на пытанне пра тое, што робіцца ў краіне, каб канчаткова высветліць справы зніклых палітыкаў, адказаў наступным чынам:

„Нам таксама не падабаюцца некаторыя рэчы ў Польшчы, Іспаніі ці Францыі, але пра гэта мы дэталёва не размаўлялі. На маю думку, правы чалавека — гэта рэч фундаментальная для ўсіх краін, але ў кожнай дзяржаве яны адаптуюцца настолькі, на колькі гэтага хоча народ. Сітуацыя з правамі чалавека ў Беларусі лепшая, чым у дзясятках іншых краін, у тым ліку і еўрапейскіх. Што да зніклых палітыкаў, дык у мяне няма прычынаў, каб не давяраць тым рашэнням, што прынялі ў гэтых справах беларускія суды. Ставіць пад сумненне судовыя рашэнні — гэта значыць сумнявацца ўвогуле ў існаванні дзяржавы. Я добра знаёмы з прыпыненымі крымінальнымі справамі і паверце, што няма ніякіх падстаў, каб вяртацца да следства, бо ўсё, што можна было зрабіць, ужо зроблена. Гэта праблема занадта палітызаваная. Мы ўсё патлумачылі, але пошук сенсачыі працягваецца”.

Пасля гэтых слоў Генадзя Нявыгласа пачалася невялікая дыскусія, бо гаспадар спаткання — польскі міністр Марэк Сівец адзначыў, што ўвесь час спрабуе пераканаць свайго беларускага калегу ў тым, што не варта арыентавацца на краіны, дзе горшая сітуацыя з правамі чалавека і цешыцца, што ў Беларусі лепш.

„Ёсць таксама дзяржавы, дзе правы чалавека шануюцца значна больш, таму няма чаго супакойвацца, гледзячы на дрэнныя прыклады. Скажу нават, што калі які-небудзь палітык скажа, што ў ягонай краіне правы чалавека шануюцца на сто працэнтаў, дык той палітык мусіць пайсці ў адстаўку. Гаворачы гэта я хацеў бы трохі сапсаваць добрае самаадчуванне майго беларускага госця, бо гэта пойдзе толькі на карысць”, — сказаў Марэк Сівец.

Удзельнікі сустрэчы дамовіліся, што чарговае такое спатканне адбудзецца ў наступным годзе ў Расіі.

Для „Нівы” — **Аляксей Дзікавіцкі** (Радзе „Свабода”)



Рэвалюцыянер Курань

Польская дэмакратыя адзначыла сямідзесяцігоддзе Яцка Кураня, аднаго з айцоў III Рэчы Паспалітай. Ён — рэвалюцыянер і тэарэтык вялікае палітыкі, якому ніхто не раўня па сённяшні дзень. Дзесяч ды інтэлект еўрапейскага фарма-ту. Яго маштабная дзейнасць пачыналася на выгляд скромна, утвараючы з сябрамі на схіле сямідзесятых гадоў Камітэт абароны рабочых (KOR). Нікому, мабыць, і не снілася, што тыя два дзесяткі аднадумцаў Кураня дадуць пачатак рэвалюцыі ў Польскай Народнай Рэспубліцы. Сам ён лагічна бачыў яе набліжэнне, але, шчыра кажучы, не спадзяваўся, што надыйдзе яна ўжо праз нядоўгі час (летам васьмідзесятага). Усякія рэвалюцыі, зрэшты, адбываюцца хутчэй, чым думалася пра іх. Цікава, што сваіх герояў даў захапляюць яны знянацку, па законе неспрабачанага збегу акалічнасцяў.

Я, будучы сведкаю выбуху „Салідарнасці”, успамінаю Беласток тае пары — мітынгі, вечаровыя пераходы з паходнямі, настроі братэрства ды маральнае чысціні, перакананасці ў тым, што будзе ўжо толькі лепей. Курань наведваў і наш Беласток, усюды намагаючыся прыдаць рэвалюцыйнай стыхіі рамкі разумнага, не дапусціць да таго, каб „Салідарнасць” вылілася ў ашалелы народны бунт, які немінуча скончыўся б катастрофай, грамадскай і палітычнай. Масы кахалі яго і, адначасна, не слухалі яго.

Яцэк Курань думаў за ўсю рэвалюцыю, быў яе мозгам. Прамаўляў, пісаў, арганізаваў. Спаў у дарозе. Ёў прыхап-камі. На нішто не было яму калі.

Памятасца сонечны дзень, па-летняму цёплы напрыканцы яшчэ сямідзеся-тых. З’явіліся ў маёй кватэры па вуліцы Складоўскай у Беластоку сябруючы са мною Анджэй Дравіч і незнаёмы тады мне Яцэк Курань у вайскавай форме. Аказалася, яго абясшкодзілі так тадышнія ўлады, мабілізаваўшы ў рэзерву і выслаўшы ў глухі правінцыйны гарнізон, што кватараваў у тутэйшых царскіх казармах. Армейскія афіцэры не займаліся палітыканствам і Кураню няблага былося пад іх камандаю. Дравіч прысхаў аўтамабілем з Варшавы на кантакт з ім, прывёз актуальную інфармацыю.

Сустрэчы з Куранем вывелі мяне потым на знаёмствы — аказалася яшчэ пазней — з людзьмі з першага эшалону будучай улады пасля пераломнага восем-дзесят дзесятага. Гэта — з Тадэвушам Мазавецкім, са Збігневам Буякам, Адамам Міхнікам, Багумілай Бэрдыхоў-

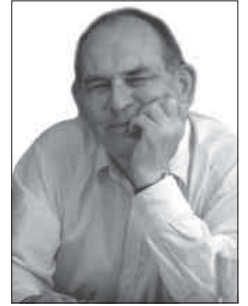
скай, Багданам Барусэвічам, і цэлай плеядай падобных да іх ідэялістаў. Пасля знікнення іх з дзяржаўнай сцэны ў дзевяностыя ўжо (рэвалюцыянеры — дрэнныя палітыкі) я больш не спазнаў столькі сардэчнага зацікаўлення нашымі, беларускімі, справамі. Гэта дзякуючы ім маем сёння штодзённыя беларускія радыёперадачы, аўтаномную „Ніву”, а таксама „Часопіс”, як і „Басовішчы”, прыхільнасць афіцыйную да прадмету роднай мовы ў школах; Беларускае грамадска-культурнае таварыства атрымала ад прэм’ера Мазавецкага вялікую суму грошай на куплю камяніцы, на жаль, прамарнаваную роднымі хамамі. Цалкам нямала таго ўсяго ў нацыяналістычнай краіне.

Курань, гадованы ў даваенным Львове, здзіўляў сардэчнасцю да беларусаў (спяваў па-беларуску, публічна). Адно яму не ўдалося — праціснуць у Сейме ўставу на нацыянальныя мяшчыні; польская большасць *za nic w świecie* не можа пагадзіцца з раўнапраўнасцю нацыянальных моваў у тэрытарыяльнай адміністрацыі! Не, і канец! Без дыскусіі! Трэба чакаць прыходу Еўрасаюза, які прымусіць палякаў глядзець на нас, як на роўных з імі.

Без Яцка Кураня і яго аднадумцаў мы, беларусы, таўкліся б у катуху шавінізму. Нас ушчэнт выдушлі б „жулікі рэвалюцыі”, якія тлумна аб’явіліся, бы крымінальныя гіены на камуністычнае падла. Я някепска арыентаваўся ў структурах падпольнае потым „Салідарнасці” ў Беластоку, але ў тутэйшых новых пасля ўладах не ўбачыў аніводнага з тых дзеячаў падполля ў вяснае становішча. Паналазілі на пасады нейкія мардатыя шанцоўнікі, якім няблага жылося і за часамі „чырвоных” (слоўка „таварыш” шумна змянілі на „пан”). Такі, відаць, лёс рэвалюцыі. Абсядае яе чарва.

Яцэк іншы раз пакутна раздумвае над законамі грамадскае рэвалюцыі. Яна непазбежна адбываецца, змяняючы бег гісторыі. У сваю маладосць не думаў ён, што яшчэ пры жыцці будзе наглядаць „эфект даміно” ў развале славянскага камунізму. Першая костка ўпала ў Польшчы, прычым недалёка ад варшаўскае кватэры Яцка Кураня ў жаліборскіх „блісках”. Як і выпадае рэвалюцыянеру, масца ён цяпер па-пралетарску скром-ненька (з пенсіяй ніжэй сярэдняй платы ў Польшчы).

Сакрат Яновіч



Пасольства Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Польшча,
Генеральныя консульствы Рэспублікі Беларусь у Беластоку і Гданьску,
Консульства Рэспублікі Беларусь у Бялай-Падляшскай
выказваюць спачуванні родным і блізім дырэктара Агульнаадукацыйнага ліцэя
з беларускай мовай навучання ў Бельску-Падляшскім
ЗІНАІДЫ НАВІЦКАЙ
у сувязі з ЯЕ заўчаснай смерцю.
Ад нас адышоў Чалавек сціплы і самаадданы.
Беларускія дыпламаты захаваюць памяць аб Зінаідзе Навіцкай у сваіх сэрцах.

Словы глыбокага спачування настаўніцкай і вучнёўскай супольнасці
Беларускага Ліцэя ў Бельску-Падляшскім
з прычыны смерці **моцна заслужанай для беларускай асветы ў Польшчы**
ЗІНАІДЫ НАВІЦКАЙ
ад Беларускай Рэдакцыі Радзе Палёнія.

Праграмная Рада і Рэдакцыя тыднёвіка „Ніва”
выказваюць шчырыя спачуванні ўсёй сям’і і сябрам
адышоўшай ад нас у вечнасць дырэктар Бельскага беларускага ліцэя
ЗІНАІДЫ НАВІЦКАЙ.
Няхай беларуская зямля будзе Ёй пухам!

Хаця згасла наша яркая зорка на небасхіле,
але ў нашай памяці свяціць яна будзе заўсёды.
На 59 годзе жыцця, пасля цяжкай хваробы памерла
ЗІНАІДА НАВІЦКАЯ — Дырэктар Бельскага беларускага ліцэя.
Вечная Ёй памяць!
Настаўнікі, вучні, працаўнікі школы.

Дырэкцыі, настаўнікам і вучням Беларускага Ліцэя ў Бельску-Падляшскім
з прычыны заўчаснай смерці **выдатнай Змагаркі за родную мову**
ЗІНАІДЫ НАВІЦКАЙ
шчырыя спачуванні ад
Галоўнага Камітэту Алімпіяды Беларускай Мовы ў Польшчы
і Катэдры Беларускай Філялогіі Варшаўскага Ўніверсітэту

Беларускі саюз у Польшчы з вялікім сумам развітваецца
ў зямным жыцці з **выдатнай беларускай Падляшскай зямлі**
ЗІНАІДАЙ НАВІЦКАЙ.
Ейная асветна-грамадская праца ў карысць беларускасі
застанецца ў нашай памяці.

Узляцела на аэрастаце над Збучом цёця Каця. Ейны сын Базыль — вядомы ў свеце пілот Белаастоцкага аэраклуба. У другі дзень Пасхі ўзнялася была ў неба...

Палёт над Збучом

На карце Збуч — наўзбоч дарогі. А дабрацца туды можна, казалі ў аўтобуснай інфармацыі, толькі наўкола — зранку ці едучы праз Бельск, альбо ў Гайнаўку спачатку дабрацца, а адтуль — на Бельск. Знаёміцца буду з вёскай ад аўтобуса на прыпынку, аздобленага зразумелым „Жыве Беларусь!” От, папытаюся, як яна жыве хоць бы ў тых дзядзькоў, што абыходзяць утрох машыну „опель”. Дзядзькі здзіўляюцца: Жыве Беларусь? А чаму не! Не яны пісалі тое на прыпынку, от, якіх дзецюкі, пэўна, з беларускага ліцця. Мо ўнучак чыйся, што завітаў на канікулы. Ці хто спецыяльна выйшаў з аўтобуса, вывеў вялікімі крывулямі вестку важную для яго, што тая Беларусь жыве. А тут кожны жыве, займаецца сваімі справамі. А каго хачу спаткаць? Усе тут свае людзі. А я канкрэтна чаго? Мо да сваякоў, ці па справе?

Калі пытацца, дык каго шукаю? Тае Беларусі? Пытайся, кажуць, у цётка, „Збучанак”, у бабуль-спявачак, якім хочацца цягаць па *выстэмнах*. Вось, там на канцы жыве Ганна Яканюк. Дарэчы, усе тонка цяпер спяваюць, каму там да спеваў... Хто маладзейшы, то мо і цікавейшы да жыцця, але рабіць трэба. Самы грошы да цябе не прыйдуць. Што там нейкія спевы! Хочаш паслухаць, уключы тэлевізар. Каго трэба, таго і пакажуць! — дзядзькі не маюць больш часу на парожнюю размову, хваляць новую машыну сябра, садавіна ў яе і едучы у Гайнаўку, зарабляць грошы. Каму там да тае Беларусі на ўзбочыне...

Часта ўключалася ў мужчынскія справы

Ногі вядуць мяне да дому, які трэба абысці з другога боку, каб у яго трапіць. Летам ён стаіць сярод буяючага кветкамі агародчыка. Сёння здаецца мне спачатку апусцелым. Не раз, ходзячы па вёсках, убачыўшы на чыстых вокнах фіранкі, прыгожа ацэплены падваконнік, бярэшся за клямку дзярэй, а на іх — замок. Ты ў госці, а гаспадыня — на пагосце. Не, тут каля парога стаіць дзяржач, каб абабіць боты. Абтупваю боты з клейкага снегу і адчыняю дзверы. Не ведаю чаму... жагнаюся.

У кухні за сталом сядзіць жанчына ў хустцы. Перад ёю тры купкі зерня. Спадарыня Кацярына Давідзюк перабірае тое насенне — на адну купку чыстае, на другую — палову, а на трэцюю — спарыш. Гэта кроп. Такі занятак, кажа, на старасць. А ці яна старая? Аднагодка Народнай Польшчы, як калісь напісала ў мемуарах у „Пшыяццолку”, на конкурс „Два пакалення”. Гэта ў сямідзесятых. Тады была радная. Не пасадзілі ж яе як якуюся Папалушку перабіраць зерне, от так для занятку ў зімовы дзень. Хоць і цяпер дзейнічае, грамадска, у кааператыўным банку, а калісь вяла і гурток вясковых гаспадынь, і бабскую пажарніцкую каманду, і спявала са „Збучанкамі”. Адсунулася ад таго зерня, бачу, з неахвотай: прыйшоў чалавек ні стуль, ні зсюль, пытаецца пра Беларусь... А ў кожнага свае клопаты, работа, трагедыі нават... А пра кагосьці пісаць? Ці варта... Хоць пра „Збучанак”... Спадарыня Кацярына Давідзюк раптам узрушылася, паправіла хустку, адчыніла шуфляды поўныя грамад — і ейных памятак, і сыноў Янкі ды Базыля. І ўнучавых — Андрэя і Петруся.



Кацярына Давідзюк — у кашы аэрастата

— *А як калісь з Вамі было..?*

— Я марыла, што буду вучыцца, пайду ў сярэднюю школу. Але калі мне скончылася 17 гадоў, прыйшлі сваты і выдалі мяне замуж. Нарадзіўся сыноч. Старалася, каб правільна развіваўся. У вольныя хвіліны чытала літаратуру і спецыялістычныя кнігі. Пачала і му-

фармавала суседзяў, аб чым мы нараіліся, куды ідзем, якія карысці даюць штучныя ўгнаенні, кантрактацыі. Вясной з пажарнікамі правярала парадак у гаспадарках. Некаторыя казалі: „А што табе даюць тыя сходы, ці табе хто плаціць? Чаго ўключаешся ў мужчынскія справы? Іншыя кабеты дома ся-



Фота МІРЫ ЛУКШЫ

жа ўцягваць да чытання сельскагаспадарчых кніжак ды газет, каб і ён навучыўся, што паправіць у гаспадарцы. Ён быў іначай выхаваны. Меркаваў, што збожжа і без штучнага ўгнаення будзе радзіць, а пазычкі на сучасную абору баяўся як агню — але мы з бацькам заўпарціліся і несяк яго пераканалі... Апрача дому, цікавіла мяне таксама жыццё мае вёскі, каб не была найгоршая, каб у краме ўсяго хапала... (Тады была старшынёй членскага камітэта ГС). Ездзілі мы на кожныя сходы, на кожным сходзе брала я голас, патрабавала лепшага забеспячэння крамы, каб вясковыя жанчыны, маючы столькі працы летам, усё без праблем маглі купіць... Як радная не абмінула я ніводнай сесіі, хіба што была хворая. Заўсёды брала голас — а то ў справе арганізавання зімой розных абучэнняў, курсаў шыцця і кройкі, гатавання. А гаварыла я не толькі аб жаноцых справах, але і на іншыя тэмы, якія цікавілі сялян. Па кожнай сесіі ін-

дзяць, пайшла б на пасядзелкі!” Але, на маю думку, ёсць інакш. Маю ўжо двое дзяцей, не маю часу каб бясчынна сядзець, а грамадская праца дае мне задавальненне... Закончыла і курсы перадавіц здароўя... Старалася, каб у вёсцы быў клуб селяніна, каб старэйшыя і моладзь мелі дзе пасядзець у вольныя хвіліны, паглядзець тэлевізар. Калі глянуць пару гадоў назад і параўнаць вёску з тым, што было, заўважаецца вялікая розніца. Вёска нічым не адрозніваецца ад горада, бо і ў нас людзі маюць тэлевізары, пралькі, сельскагаспадарчыя машыны, добрую мэблю. Усё, аб чым селянін толькі марыў. Калі сёння хтосьці наракае, то гэта, мабыць, лянота. Выхоўваю сыноў, каб памагалі мне, хачу, каб з іх усё грамадства мела карысць. Хоць не мела я радаснага дзяцінства ды паненства, хачу, каб сённяшняя моладзь магла ўсім карыстацца і ўмела тое ўшанаваць, што старэйшыя для іх выпрацавалі і здабылі змаганнем...

Святая справа — дух родны

— Я і не ведала, што я такая сентыментальная... — пані Каця паказвае колішнія каляровыя вышываныя блузачкі „Збучанак”. Самі ўсё рабілі. І раптам адгортвае сваю цёмную хусціну з ілба, і радасцю свеціцца яе прыгожы строгі твар: паказвае сваё рукадзелле — і тканае, і гафтаванае, і вышыванае... І адчыняе вялікую хату, дзе збіраецца ўся сям’я, для якой традыцыя — святая справа. На сталі — рэзбы яе сына Янкі Давідзюка, што жыве ў Белаавежы. З ігрушы, вось, тыя жоўтыя. Драўніна цвёрдая, не паддаецца, але вынік які! А вось і ад наймалодшага ўнука, Петруся, ліст на Бабулін дзень. І Петрусём, пяцікласнікам, і вучнем Гайнаўскага белліцэя Андрушам ганарыцца баба Каця. Яе ўнукі цікавяцца праваслаўем. Андрэй — лаўрэат тэалагічнай алімпіяды, а Пятрусь выдатна чытае па-славянску.

— *А гэта Ваша нявестка Раіса атрымала ордэн Святой Раўнаапостальнай Марыі Магдаліны? — успамінаю момант яго ўручэння ў белаавежскім доме апекі „Ракітнік”.*

— Так, — пагаджаецца спадарыня Кацярына, а яе вочы блішчаць ад радасці і гонару. І на здымках паказвае ўнукаў, сваё найбольшае шчасце: вось як добра, што яны веруючыя, справядлівыя, сумленныя, шануюць роднае. Гэта святая справа — дух родны. І матэрыяльная таксама — ведаюць, што такое традыцыя. Вось у пуныцы трымаюць і сані-шыткі, і ішныя старажытныя сельскія прылады. Гэта памятка. Таго, як калісь было. Аб працавітых бацьках, дзядах. Яны і на здымках, збучанскія гаспадарлівыя людзі. І Кацярына, што нясе каравай на чыжоўскіх дажынках. Як гаспадыня, якая адна ад 15 гадоў мусіць адна быць за гаспадара.

— Мой тата Дзяніс быў каваль. Дзед Арцём Сапяхынскі — знакаміты пчаляр. І татавы прылады трымаем усе, хоць зараз ідзі і куй. І вятрак. А тут, вось, гляньце на здымкі: наш народ у працэсіі, і малыя, і старыя, а тут здымак з маімі калегамі-спевакамі (першы раз напісалі аб „Збучанках” у 1976 годзе, вядома — у „Ніве”!). А тут я — на балёне!

Узляцела на аэрастаце над Збучом цётка Каця. Ейны сын Базыль — вядомы ў свеце пілот Белаастоцкага аэраклуба. У другі дзень Пасхі ўзнялася была ў неба.



Знізу дзяды Арцём і Ганна Сапяхынскія, зверху першы справа — Дзяніс (бацька Кацярыны), першы злева — ягоны брат Васіль, у цэнтры — сусед Андрэй Кудэльскі

— Хрыстос уваскрос! — аб’явіла сваю радасць высока над зямлёй.

— Жыве Беларусь!

Міра Лукша

Абкрадаюць пенсіянераў

Да канца снежня 2003 года я атрымліваў 584,09 зл., а мая жонка — 503,87 зл. пенсіі. У студзені і лютым г.г. мая пенсія паменшала на 1,68 зл., жончына — на 1,42 зл. Спачатку мы падумалі, што гэта нейкая памылка, але калі я паслухаў іншых пенсіянераў, дык выявілася, што іхныя пенсіі таксама паменшыліся. КРУС, на жаль, не паведаміў аб прычыне памяншэння пенсій. Гэта наогул малыя сумы, але калі памножыць іх на колькасць пенсіянераў у цэлай краіне, дык выходзіць некалькі дзесяткаў мільёнаў злотых у месяц, як гаворыць руская прыказка: „С миру по нитке, голому — рубашка”.

Апазіцыйныя паслы гавораць, што калі міністр Гаўзнэр у сваім плане будзе ашчаджаць на найбяднейшых, яны не падтрымаюць гэты план. Мне здаецца, што ўлады ўжо цяпер, коштам найбяднейшых, пачалі латаць дзіру ў дзяржаўным бюджэце. У сакавіку будзе павышэнне пенсій і зноў паўсюдна будучы бубніць, колькі то мільёнаў златаў выдалі на пенсіянераў, а аб тым, што ад пачатку года падаражэлі тавары ды паслугі, маўчаць. Колькі пенсіянераў на старыя гады жыве ніжэй сацыяльнага мінімуму нашы ўлады ведаюць, але за гэта ім галава не баліць.

Мікалай Лук'янюк

Любіце сябе ўзаемна

Нядаўна закончыўся Тыздзень малітваў за аднасць хрысціян. З гэтай нагоды ў Беластоку ў Свята-Духаўскай царкве маліўся каталіцкі мітрапаліт, а ў касцёле св. Войцеха — праваслаўны епіскап. У час малітоўных спатканняў іерархі перадалі сабе „znak pokoju”. Але на практыцы ад гэтага нічога не змянілася. Напрыклад, справа Супрасльскіх катакомбаў, якая па інспірацыі каталіцкага боку далей застаецца нявырашанай. Апошнім часам нават пастанова Гарадской рады ад 26 ліпеня 2003 г. аб перадачы іх Дабравешчанскаму манастыру была Адміністрацыйным судом адхілена.

Набліжаецца Вялікдзень. Сёлета католікі і праваслаўныя адсвяткуюць яго ў адным тэрміне. З гэтай нагоды іерархі Каталіцкага касцёла і Праваслаўнай царквы павіншуюць сябе ўзаемна, перакажуць найлепшыя пажаданні. Але ці будуць яны шчырыя? Хацелася б, каб „znak pokoju” быў перададзены над катакомбамі ў Супраслі. Няхай не будзе гэта „tajemnica wiary”, а сапраўдная любоў, згодна евангельскім словам: любіце сябе ўзаемна.

Дзядзька ЗАХАР

Дошка гісторыі

У „Ніве” № 9 ад 29.02 г.г. прачытаў я допіс (мц) пад загалоўкам „Дошка гісторыі” аб незвычайным помніку з палыхвых камянёў, які стаіць на плошчы ў Боцьках Бельскага павета. Войту Боцькаўскай гміны ды жыхарам за тое, што не знішчылі помніка нашай гісторыі і не саромяцца трагічнага мінулага на сваёй тэрыторыі належача слоў прызнання. У Боцькаўскай гміне пражывае каталіцкае і праваслаўнае насельніцтва і яно зажыло падчас нямецкай акупацыі па-рознаму. Таксама і пасля вызвалення Беласточчыны ў 1944 годзе. Цяпер яны памірыліся і жывуць паміж сабою добра.

(мл)

Вольга Несцярук: Жыццё без кросен было немагчымае. Трэба было наткаць ільну на палатно, мяшкі, ручнікі, абрусы...

З любоўю да колішняга



Вольга Несцярук з Крывятыч працягвае старую традыцыю...

Вольга Несцярук з Крывятыч працягвае старую традыцыю. У свеце сучаснай тэхнікі, камп'ютэраў, яна займаецца ўласнаручна вышывкай, ткацтвам, робіць карціны, папяровыя фіранкі і бібулачныя кветкі.

— Калісьці ўсё рабілі з ільну, — расказвае Вольга Несцярук. — Найбольш у 1960-я гады. Памятаю, як пралі і ткалі на кроснах, якія былі амаль у кожнай хаце. Жыццё без кросен было немагчымае. Трэба было наткаць ільну на палатно, мяшкі, ручнікі, абрусы... Лён сеялі вясной, палолі. Спелы лён трэба было вырваць, пасля збіць, паслаць і зрабіць „рошэнне” або вымачыць, або разаслаць на лузе на 6 тыдняў. Тады збіралі, падсушвалі і яшчэ раз церлі. Церлі на спецыяльных церніцах, пасля трапалі тра-

пачкамі для ільну. Ільну было многа, так што трапалі яго нават і некалькі тыдняў. Пасля трапання лён часалі на рэдкіх, або густых шчотках. З рэдкіх рабілі цёплае адзенне, з гусцейшых шчотак заставаўся добры лён і яго тоненька пралі на ручнікі, кашулі, абрусы.

Цяпер у вёсцы мала засталася кросен. Многія іх папрадавалі. На сваіх кроснах Вольга тчэ палатно на абрусы, ручнікі. Навучылася гэтага ад маці. Калі была малая, мела цягу да кросен і калаўротка, падглядала, як гэта робіць маці, часам сама лезла да кросен і путала там ніткі. Вышываць навучылася сама, а беларускім узорам вышыла кашулю сыну на выслле.

Расказваючы пра папяровыя фіранкі, Вольга ўспомніла, што людзі не ме-

лі грошай і самі вырэзвалі фіранкі з паперы. Вольга выдумоўвае ўзор і вырэзвае цудоўныя па форме фіранкі звычайнымі нажніцамі. Бібулачныя і папяровыя кветкі крывятыцкая мастачка рабіла разам з сястрой. Перад святам Раства Хрыстова і Вялікаднем дзяўчаты збіраліся і выраблялі кветкі. Вольга была тады малая, але ўсё ж падглядала, як яны гэта робяць, запамятала сабе. А цяпер сама расквітае кветкамі. У вёсцы кветкі робіць толькі яна, хаця і іншыя гаспадыні ўмеюць рабіць, асабліва старэйшыя. Апрача таго Вольга займаецца яшчэ шкуранымі абразамі. Дзеля таго адзін дзень вучылася на спецыяльных шкурна-карцінных курсах.

Сама Вольга не заканчвала мастацкіх школ, усяго навучылася ад маці і бабулі. Калі пралі або вышывалі, тады спявалі песні. Перад Раством, вечарамі, дзяўчаты спатыкаліся ў адной хаце. Частка прыходзіла з калаўроткамі, апошнія дзяўчаты вышывалі. У Вялікім посце ўжо па хатах на вечаркі не хадзілі, толькі ў сваіх хатах на кроснах ткалі.

Дачка Вольгі, Мажэна, закончыла Бельскую школу пісання ікон, але ўмее таксама вышываць. Вышыла макатку, якую падарыла сваёй сяброўцы, а таксама памагала бацьку рабіць фігуркі з лазы.

Муж Вольгі, Хведар, ужо 12 гадоў робіць фігуркі з лазы, саломы, драўніны. Ён таксама не кончыў спецыяльных курсаў, толькі сам навучыўся. Узоры звяроў і іншых стварэнняў прыдумвае сам.

Людзі часам смяюцца з творчасці Несцёрукоў, але пэўна робяць гэта ад зайздасці. Сям'я Несцёрукоў прымала ўдзел у выстаўках, мінш. у Шэпятове, Варшаве, Кракаве і Паланіцах.

Анна Садоўская

Беларусы Беласточчыны вядомыя ў Любліне

Здавацца б магло, што беларусы ў Польшчы з'яўляюцца сапраўднай меншасцю, пра якую амаль ніхто па-за Беласточчынай не ведае. Нічога больш памылковага! Пра Надзею Артымовіч, Яна Чыквіна ды Беларускай агульнаадукацыйнай ліцэй у Бельску ведаюць нават на Каталіцкім Люблінскім універсітэце. Гэта доказ на тое, што творчасць і дзейнасць беларусаў Беласточчыны вядомая і шанаваная не толькі на Беласточчыне!

Я доўга думала над выбарам вышэйшай навучальнай установы і планами на будучыню, ды ўрэшце рашылася на Каталіцкі універсітэт у Любліне. Яшчэ надоўга да рашэння аб выбары ўстановы мне па начах сніліся здані беларусаў Беласточчыны, пагражаючых мне пальцам.

Здзіўленне маім выбарам выказалі настаўнікі, члены сям'і, ды сяброўкі і сябры з ліцэя. Пачаткова я нават саромелася свайго выбару і нават схлусіла сваёй настаўніцы. Я проста баялася рэакцыі і... ацэнкі на атэстаце сталасці. Я сустраляся з рэакцыямі тыпу: „! ты, праваслаўная, па беларускай алімпіядзе на КУЛ? — Сораму не маеш!” Пасля такога папроку я адразу ведала што, наперакор, пайду вучыцца на гэты універсітэт, каб паказаць, што і на Каталіцкім універсітэце могуць штудзіраваць таксама праваслаўныя, ды яшчэ лаўрэаты беларускай алімпіяды. (КУЛ — адзін з універсітэтаў, які дае магчымасць паступаць без экзаменаў фіналістам беларускай алімпіяды). Я з'яўляюся адной з пяці беларускіх „алімпіек” (дзве лаўрэаткі і тры фіналісткі) на КУЛу і штудірую на папулярных у апошні час Міжфакультэт-

ных індывідуальных гуманістычных студыях. У першым семестры я карысталася прапановай трох гуманістычных факультэтаў: псіхалогіі, сацыялогіі і ўсходнеславянскай філалогіі.

Ужо ад самага пачатку я шукала магчымасцей штудзіраваць беларускую мову. Аказалася, што магу ўдзельнічаць у факультатывных занятках па беларускай мове для IV-га курса. Я вельмі спалохалася на самую думку, што буду займацца разам са старэйшымі студэнтамі. У рамках залічэння гадавога курса я мела расказаць студэнтам як праваслаўныя хрысціянне Беласточчыны святкуюць Каляды. У канкрэтным выпадку я яшчэ раз пераканалася ў прыдатнасці ведання беларускай мовы ды пісання ў пачатковай школе ў „Зорку”. У час свайго выступлення я карысталася, між іншым, сваім артыкулам яшчэ з пачатковай школы пад загалоўкам „Жыццё мяняецца”. Мой „даклад” студэнтам IV курса рускай і ўкраінскай філалогіі спадабаўся. Яны шчыра прызналіся, што многа слоў не было ім раней вядомых і першы раз чулі свабоднае валоданне беларускай мовай, а не толькі паасобныя тэрміны. У індэкс атрымала я залік на пяцёрку.

Зацікаўленне вядучай гэтыя заняткі доктар Бэаты Сівэк выклікаў Беларускай ліцэй у Бельску. Я ўжо раней, калі запісвалася ў бібліятэку, сустрэлася з зацікаўленнем гэтым ліцэем, пра яго ведаюць і на КУЛу. Многім ён асацыюецца з высокім узроўнем навучання і высокай пазіцыяй у рэйтынгах. Некаторыя ведаюць, што ў Польшчы існуюць толькі два такія ліцэі. А ма-

ёй новай сяброўцы з-пад Гданьска мой родны Бельск-Падляшскі асацыюецца з ікананісанай школай.

Пачаткова я крыху баялася рэакцыі сваіх аднакурснікаў на маё праваслаўнае веравызнанне. Неўзабаве я дайшла да вываду, што калі буду скрываць сваю веру і нацыянальнасць, не буду нічым розніцца ад людзей, якія папракалі мяне, калі даведаліся пра мае планы паступаць у КУЛ. Скрываючы сваю тоеснасць я таксама запярэчыла б самой сабе і да гэтай пары вызнаваным ідэалам. Мала гэтага — мой бунт не меў бы сэнсу, я была б нікім без сваёй веры і нацыянальнасці.

Я пачала больш дацанаць ролю Царквы ў сваім жыцці. Думаю, што кожны, хто штудіруе далёка ад сваёй роднай мясцовасці, поўнасьцю разумее значэнне адной з тэм беларускай алімпіяды: „Што чуеш, вяртаючыся з падарожжа да роднага горада, убачыўшы крыжы царквы”. А ўжо калі сустрэну ў Бельску Мішку Сцепанюка і маю магчымасць паразмаўляць па-беларуску, ажываю, пачынаю адчуваць сябе сапраўдным чалавекам.

Доктар Бэаце Сівэк Бельск таксама асацыюецца з Надзеяй Артымовіч, якая, як успамінае доктар, была на аўтарскай сустрэчы ў Любліне, ды Янам Чыквіным, вершы якога яна таксама перакладала. Яна успамінае таксама Гайнаўку, дзе адбываюцца канферэнцыі, у якіх д-р Сівэк прымала ўдзел.

Жанэта Роля

Калі кішкі марша граюць

Каля сарака тон дабраякаснага сена, пяцьдзсят тон буракоў і мала менш кукурузы, жалудоў ды збожжа — столькі зімовага корму прыходзіцца на долю вольнага статка белавежскіх зуброў. У зімовы перыяд яны падкормліваюцца ўжо ад некалькіх гадоў. Зубры да гэтага прывыклі і тужліва чакаюць шуму пад'язджаючага службовага самахода або характэрнага класана трактара.

Падкормліваннем займаецца спрактыкаваная група белавежскіх леснікоў, якія выдатна ведаюць пушчу і яе насельнікаў. Адзін прычэп умяшчае паўтары тоны спрасаванага сена. Голад не таварыш, і таму прывезены корм заўсёды раскідаецца па вялікай прасторы, каб і слабейшыя жывёлы маглі ім пакарыстацца. Як заўважаюць леснікі, зімою няма сантыментаў і дужэйшая жывёла заўсёды сілкуецца першай. У спаборніцтве 70-80 зуброў кожны хоча з'есці як мага больш. Пасля сілкавання зубры шукаюць ваду або лягаюць і чакаюць наступнай пастаўкі. Калі б не падкормліванне, тады большасць зуброў перайшла б у іншыя месцы, мінш. да сялянскіх стагоў, прычыняючы шкоду.

Зубр, кароль пушчы, гэта ў агульнасці вельмі спакойная жывёла, якая звычайна не пагражае іншым істотам, аднак празмерная нахабнасць на ягоную тэрыторыю можа спараджаць успышкі агрэсіі. У мінулым годзе, у час лютых маразоў, патраціла жыццё некалькі згаладнелых дзікоў, якія прапавалі нешта знайсці на зубровых харчавальных. Аднак гэта не скупасць бывае прычынай зубрынай агрэсіі, — бо ў кармушках харчоў ніколі не бракуе, толькі моцная звязанасць са сваёй тэрыторыяй. Не надта бяспечная і праца кармільшчыкаў — заблізкі падыход да зубра пагражае атакі. Бывала і так, што некаторыя зубры гналі вопытных белавежан.

Некалі да небяспечнага здарэння дайшло ў белавежскім паказным запаведніку з зубронамі. Вялікі зуброн, мяшанец зубра і каровы, які дасцігае 1 200 кілаграмаў вагі, калі зубр толькі 920 кілаграмаў, пераадолеў агароджу ў суседнюю кватэру зубронавай самкі, каб дастацца да яе кармушкі і разарваў рагамі яе живот. Выпадак не меў трагічнага фіналу — зубронку ўдалося зашыць і выратаваць.



Фота МІХАЛА МІНЦЭВІЧА

Ёсць яшчэ і іншае асэнсаванне падкорму жывёл і птушак узмку. Калі мы іх харчваем, маем нагоду на свае вочы радавацца іх грацыёзным воблікам. І жывёла, якая чакае ад нас дапамогі, робіцца больш даверлівай чалавеку. Варта пра гэта ведаць, любіць прыроду, бо гэта ж наша меншая брацтва ў Бога.

Міхал Мінцэвіч

Беларускае кіно ў Гайнаўцы

Музей і асяродак беларускай культуры ў Гайнаўцы ў днях 21-25 сакавіка 2004 г. арганізуе фестываль „Дні беларускага кіно”. Мерапрыемства, мэтай якога з’яўляецца прэзентацыя нашай грамадскасці творчасці беларускіх кінематаграфістаў, праводзіцца пад ганаровым патранатам пасла Рэспублікі Бе-

ларусь у Польшчы Паўла Латушкі. На фестывалі будуць паказаны мастацкія, дакументальныя і мультиплікацыйныя кінастужкі, выпушчаныя кінастудыяй „Беларусьфільм”. У адкрыцці мерапрыемства прыме ўдзел дэлегацыя „Беларусьфільма”: намеснік галоўнага рэдактара кінастудыі Лілія Пінчук, рэжысёр-

пастаноўшчык кінафільма „Анастасія Слуцкая” Юрый Ялхоў і выканаўца галоўнай ролі ў гэтым фільме Святлана Зелянкоўская, выканаўца галоўнай ролі ў кінастужцы „Свежына з салютам” Галіна Фёдарова, рэжысёр-дакументаліст Рышард Ясінскі і рэжысёр мультиплікацыйных стужак Алена Турава.

10.30 — праекцыя мультфільмаў „Пастараль”, „Месяц” і „Чаго на свеце не бывае”
13.00 — праекцыя фільмаў „Вянок цярновы вясількоў”, „500 гадоў памяці”, „Свежына з салютам”
17.30 — праекцыя фільмаў „Кола”, „Колькі гадоў” і „Анастасія Слуцкая”

26.03.2004 (пятніца)

8.15 — праекцыя мультфільмаў „Каму чорт дзетак калыша”, „Казка аб дурным кураняці”, „Пастараль” і „Чаго на свеце не бывае”
10.30 — праекцыя мультфільмаў „Казка аб дурным кураняці”, „Месяц”, „Чаго на свеце не бывае” і „Каму чорт дзетак калыша”
12.30 — праекцыя фільма „Белыя росы”

Праграма фестывалю

21.03.2004 (нядзеля)

15.00 — афіцыйнае адкрыццё
15.30 — праекцыя фільма „Анастасія Слуцкая”
17.30 — праекцыя фільма „Свежына з салютам”
19.30 — сустрэча з творцамі і актёрамі фільмаў
22.03.2004 (панядзелак)
8.00 — праекцыя мультиплікацыйных фільмаў
10.00 — сустрэча з аўтарам
12.00 — праекцыя дакументальных фільмаў
14.00 — сустрэча з рэжысёрам фільмаў
16.00 — праекцыя фільма „Свежына з салютам”
18.00 — праекцыя фільма „Анастасія Слуцкая”

Вачыма паляка

Узрост, іначай — падзенне

Яшчэ ў палове лютага польскія медыя з энтузіязмам інфармавалі, што пасля ўвядзення віз у кастрычніку мінулага года, да Каляд павысіўся рух на польска-беларускай мяжы. Прэс-інфарматарка Падляшскай часці Памежнай службы паручнік Анна Валашын-Врона паведамляла з гонарам у Тэлебачанні Беласток:

— Рух на мяжы вяртаецца да становішча з 1 верасня.

Аднак іначай выглядае сітуацыя з пункту гледжання беларускіх памежных службаў, што падхапіла беларускае пасольства ў Варшаве, выдаючы ў гэтай справе камюніке. З табеляў да яго прыкладзеных ясна вынікае, што фактычна ў параўнанні да крызіснага кастрычніка, дзе было сцверджана рэзкае падзенне ліку асоб і сродкаў транспарту перасякаючых мяжу (адпаведна да больш за 505 тыс. і 180 тысяч), у лістападзе і асабліва ў снежні наглядаўся рост,

што, несумненна, вязалася са святамі і мінш. большымі магчымасцямі падзарабіць на польскіх базарах. Аднак ужо ў студзені памежны рух наблізіўся да крызіснага кастрычніцкага ўзроўню. У першых днях лютага было падобна. Як бы не глядзець, за пяць месяцаў ад увядзення візавага рэжыму нічога не паказвае на тое, што рух на польска-беларускіх пагранпераходах меў бы вярнуцца да давізавага ўзроўню, калі ў найбольш гарачых у сэнсе руху месяцах 2003 года — жніўні і верасні — перасякло гэтую мяжу 982 тыс. чалавек. У сярэднім летась тыя лікі былі ў межах недасягальных пасля кастрычніка — 800 — 850 тысяч.

У найбліжэйшых месяцах можа быць яшчэ горш. Беларускі бок на шэраг тавараў уведзіць мыта. Ад 1 мая, значыць, уваходу Польшчы ў ЕС, на шмат якіх тавараў будзе абавязваць еўрасаюзнае мыта на ўвоз. Усё гэта заблакіруе магчымасць гандлю дробным купцам, зна-

чыць, групе ў большасці беларусаў, якая найчасцей перасякала мяжу. Адтуль можа быць тое „адважнае рашэнне” паніжэння ад лета цаны віз напалову, якую задакларавалі шэфы знешнепалітычных ведамстваў Польшчы і Беларусі. Значыць, суцэльнае можа быць толькі тое, што гандлюючыя на базарах кантрабанднымі алкаголем і цыгарэтамі будуць мець невялікую палётку ў жыцці, а, што за гэтым ідзе, іх цэны толькі па гэтай прычыне рэзка не скачаць.

Калі неадкладна пасля канферэнцыі абодвух міністраў замежных спраў пайшоў я на базар па вуліцы Юравецкай за „Нордстарамі” (у апошні час іхняя цэна стабільная: 2,50 зл.) і сказаў, што цэны віз патанеюць напалову, гандлюючыя там знаёмыя беларускі ад радасці зрабілі мне скідку на дваццаць грошаў! Ну, можа, тая лётка не была ад візавай радасці, а ад таго, што я ў іх пастаянны пакупнік, а тых дваццаць грошаў мне... проста не хапіла. Урэшце ж, Польшча будзе ў Еўрасаюзе, а Беларусь яшчэ доўга — не, але славянскія душы і так нас будуць яднаць, асабліва ў бядзе ды патрэбе.

Мацей Халадоўскі

Традыцыя?

Беларуская традыцыя мае вялікую пашану ў праваслаўных вёсках Беласточчыны. Як помню, мы яе заўсёды трымаліся, пачаўшы з Новага года. Ужо на Васіля попелам дарожкі сыпалі між нарачынымі, або бралі вялікія кулі саломы з-пад стадол і такую ж сцэжку высцілалі. Шыткі, сані, воз жалезны цягнулі за Відава і кідалі ў ямах з-пад гліны. Стаўлялі плот упоперак вуліцы, ад кожнай хаты знімалі брамкі і таксама неслі на другі канец вёскі; бывала, што снег прысыпаў і гаспадары знаходзілі іх пасля зімы. Былі мы жулікамі, рабілі фокусы. А цяпер, калі такое беспрацоўе, іншыя фокусы робяць — крадуць, каб пражыць...

Калі надыходзіў Вялікдзень мама выпякала „бусліную лапу” ў знак, што неўзабаве прыляцяць буслы. А колькі было радасці, калі качалі яскі з узгорка ці гулялі ў „збіткі” — чыё фарбаванае ў цыбульніку яйка мацнейшае.

У Благавешчанне гаспадары ішлі пагасцяваць у падрослую рунь жыта. Мы, малыя, качаліся па жыцце, а старэйшыя пілі гарэлку і спявалі песні, якія былі чутны ў вёсцы і вядома было, хто ў жыцце гасцюе. Усе жылі тады дружна, ніхто нікому не зайдрасціў, бо багаты паміраў так як бедны і адводзячы пакойніка на могілкі ніхто яму не клаў ягонага багацця.

Калі прыходзілі Провады, тады мы бралі вёдры і помпкі і аблівалі дзяўчат, што ехалі праз Відава з Агароднік і Крывой. І яны, бедненькія, з плачам вярталіся дадому.

Не было тады тэлевізараў, а мы, малыя, гулялі ў хованкі або чыжык. У палянт ігралі перад Відавам на вялікім лузе, дзе мяч можна было далёка кінуць; і бацькі таксама гулялі з намі. Цяпер усе глядзяць у тэлевізар ці Інтэрнэт і моладзь без спорту пакрыўленая ходзіць.

Андрэй Гаўрылюк

Пра што думалі?

У лістападзе мінулага года была закрыта пачакальня для падарожных на чыгуначным прыпынку ў Падбеллі. Цяпер касір прадае білеты праз акенца, а падарожныя вымушаны стаяць у чарзе за білетам пад адкрытым небам.

— Прадоўжылі адно дах, каб вада стружчай не цякла за каўнер, — гаворыць касір Янка Тамчук, — ды асветлілі панадворак. — Людзі лаюцца ад бездапаможнасці. Каса без тэлефона, неагрэтая. Калі спазняецца цягнік, дык невядома, як вялікае спазненне. Дваццаць пяць гадоў працую на гэтай пасадзе і не спадзяваўся, што прафесійную кар’еру на чыгунцы прыйдзеца завяршаць у такіх умовах. А пачкальна закрылі дзеля ашчаднасці, — канстатуе суразмоўца. — Няма прыёмнай, дык і няма праблемы перад санепідэманцыяй за беспарадак.

— Ці аплачваецца затым утрымоўваць касу і прадаваць білеты? — пытаю сябру.

— Калі б не аплачвалася, дык не працаваў бы, — адказвае Янка Тамчук. — Прыпынкам карыстаюцца жыхары навакольных вёсак: Дубяжына, Кошак, Градальёў, Мокрага, Казлоў, як узрослыя, так і школьнікі. Да аўтобусагна транспарту далекавата і нявыгадна. Чыгунка рашае праблему даездаў у школы і на працу мясцовай грамадскасці.

Шкада, што чыгунка неакуратна ставіцца да сваіх кліентаў. Пра што думалі чыноўнікі Прадпрыемства рэгіянальных пасажырскіх перавозаў у Беластоку, калі закрывалі пачкальна ў Падбеллі. Няўжо аб пасажырах!

Уладзімір Сідарук



Ганна Кандрацюк
zorka@niva.iig.pl

Зорка

Д Л Я Д З Я Ц Е Й І М О Л А Д З І



Віктар
Швед
і яго
паклоннікі



Фота
архіў
„Зоркі”



Дачка Наталька



Ты не плач — я дамлю табе кніжку!

Інтэрв'ю з ВІКТАРАМ ШВЕДАМ, самым вядомым і любімым аўтарам „Зоркі”, якому 23 сакавіка 2004 г. споўніцца 79 гадоў.

— У колькі гадоў Вы напісалі свой першы верш?

— Першы верш, „Wakacje”, напісаў я на польскай мове, бо да вайны нельга было вывучаць беларускую. Я хадзіў у пяты клас Паўшэхнай школы ў Орлі. І калі я паказаў яго настаўніцы, пані Галена Ціжахова спытала: *Przyznaj się, bracie, skąd spisał ten wiersz?* Мне слёзы пацяклі, было крыўдна, што яна не паверыла.

— А калі Вы сталі свядома пісаць для дзяцей?

— Менавіта тады, калі ў „Ніве” з'явілася „Зорка”. Я з першых яе нумароў стаў пісаць для дзяцей.

— У Ваших герояў прыгожыя імяны?

— А вось! Мне ставілі закід, што даю архаічныя імяны для дзяцей — навошта яны, калі модныя цяпер іншыя?! Станіслаў Пушкевіч нават са мной пасварыўся ў лісце, што я ўсё трымаюся нейкіх праваслаўных імёнаў. Я тады яму напісаў, што выступаю ў абарону гэтых імёнаў. Мікалаі, Ваські, Антоны — былі папулярнымі ў часы маёй маладосці.

— Дзе знаходзіце жартуюныя сюжэты для сваіх вершаў?

— Многа чытаю сатырычных вершаў, сам прыдумваю што магу.

— Дзяцей захапляе іх вяцёласць, інтэлігентны жарт?

— Я ад самога пачатку лічу, што для дзяцей нельга пісаць сумных вершаў. Яны яшчэ паспеюць насумавацца ў жыцці. Добра, калі верш мае павучальны характар — але без нахабнасці.

— У якім узросце Ваш любімы чытач?

— У мяне так многа вершаў, што кожны ўзрост павінен знайсці нешта пад свой густ.

— Прыгадайма, за ўсё жыццё Вы ў „Ніве” і „Зорцы” надрукавалі..?

— Дзве з паловай тысячы вершаў, з чаго палова — для дзяцей.

— Ці дарослыя могуць нечаму навучыцца ад дзяцей?

— Калі я гадаваў сваю дачку, увесь час быў пад яе ўплывам. Я напісаў цэлы том „Вершы Натальцы”, у ім яе словы і думкі, якія я пераказваў у мастацкай форме.

— Наталька зараз гімназістка. Як яна ўспрымае Вашы вершы?

— Наогул добра ўспрымае. Сама таксама спрабавала напісаць некалькі вершаў і апавяданняў.

— А Вы хацелі б, каб Ваша дачка стала паэткай?

— Я не супраць, хай бы пісала.

— Што думаеце пра літаратурныя спробы дзяцей, якія пішуць у „Зорку”?

— Гэта, зразумела, розны ўзровень, але ёсць вершы, якія сведчаць, што нешта можа быць з таго маладога чалавека.

— З якой беларускай школай у Вас найлепшыя ўспаміны?

— За ўсё жыццё я правёў каля дзвюх тысяч аўтарскіх сустрэч. Няма такой вёскі ў нашым асяроддзі, дзе я б не выступаў.

Запамяталася сустрэча ў Старым Корніне, калі не хапіла кніжак і адна дзяўчынка пачала так страшэнна плакаць, што я, каб яе суцішыць, сказаў: ты не плач, назаві сваё прозвішча і я дамлю табе кніжку. І я ёй паслаў...

Была такая школа ў Пашкоўшчыне, я там выступаў у 1960-я гады. Падпісаў там 250 экзэмпляраў свайго першага зборніка. А цяпер як купяць пяць кніжак — гэта ўсё! Я сумняваюся ці хопіць мне чытачоў. І слаба зарыентаваны, як мае вершы ўспрымаюцца ў школе.

— Калі пабываю ў школах — дзеці заўсёды заяўляюць што Вашы вершы ім

падабаюцца. Няма ніводнага „Роднага слова” без Ваших вершаў?

— Хачу сказаць, што калі я пачаў выступаць у польскіх школах у Беластоку, там сустрэўся з вельмі цёплым прыёмам. Дзе б я не быў — ці ў прадшколлі, ці ў пачатковай школе, то адразу стаўся іх пастаянным госцем і зараз запрашаюць мяне на ўсе школьныя ўрачыстасці, бяруць мяне ў журы літаратурных конкурсаў. Цікавая справа, калі я выступаў у беластоцкай ПШ н-р 12, дзе няма навучання беларускай мовы, дзеці падрыхтавалі вершы па-беларуску. Яны нават мелі мае дзве польскамоўныя кніжкі, але ім было цікавей развучыць беларускія вершы.

А вось чытаю допіс з Бельскага белліцця і аказваецца, што там хацелі мяне слухаць толькі таму, каб не было ўрокаў. Мне было прыкра.

— Аднак мы не ўяўляем „Зоркі” без Ваших вершаў.

— Мне хацелася, каб беларуская мова ператрывала і я да апошніх дзён жыцця буду пісаць для нашых дзетак.

— А мы жадаем Вам натхнення, моцнага здароўя і традыцыйных СТА ГАДОЎ!

Гутарыла Ганна КАНДРАЦЮК

Паспрабуйце сябе ў графалогіі

(псіхалагічны тэст)

Графалогія — даволі цікаўная і займальная навука. Гэта навука пра почырк. Па почырку можна шмат даведацца пра свой характар, а таксама пра характар іншых людзей. Дзеля таго каб атрымаўся праўдзівы, ёсць адно пажаданне. Чалавек, якога вы папрасілі напісаць некалькі сказаў на чыстым аркушы паперы, не павінен здагадацца, што вы яго тэсціруеце.

Кожная характэрная рыса ці асаблівасць пісьма адзначаецца пэўнай колькасцю балаў, потым гэтыя балы складаюцца ў агульную суму. Калі вынікі тэсту для вас аказаліся нечаканыя ці несучасныя — не сумуйце! Памятайце: перад вамі ж гульня.

Характарыстыкі

Памер літар: вельмі маленькія — 3 балы, маленькія — 7 балаў, сярэднія — 17 балаў, буйныя — 20 балаў;

Нахіл літар: нахіл налева — 2 балы, лёгкі нахіл налева — 5 балаў, нахіл направа — 14 балаў, рэзкі нахіл направа — 6 балаў, простае напісанне — 10 балаў;

Форма літар: круглыя — 9 балаў, бясформенныя — 10 балаў, вуглаватыя — 19 балаў;

Напрамак почырку: радкі „паўзучы” угору — 16 балаў, радкі простыя — 12 балаў, радкі „спаўзаючы” уніз — 1 бал;

Сіла націску: лёгкая — 8 балаў, сярэдняя — 15 балаў, вельмі моцная — 21 бал;

Характар напісання слоў: схіль-

насць да злучэння літар у слове — 11 балаў, схільнасць да асобнага напісання літар — 18 балаў, змешаны стыль — 15 балаў;

Агульная ацэнка: почырк акуратны — 13 балаў, почырк няроўны — 9 балаў, почырк неразборлівы — 4 балы.

Вынікі:

— 38-51 — такі почырк назіраецца ў тых, каму за 80 гадоў або ў людзей са слабым здароўем,

— 52-63 балы — так звычайна пішуць людзі нясмелыя, флегматычныя, пасіўныя,

— 64-75 балаў — гэтакі почырк належыць людзям нерашучым, даверлівым, але не без пачуцця ўласнай годнасці,

— 76-87 балаў — такі почырк, хутчэй за ўсё, належыць людзям уражлівым, таварыскім, звычайна добрым сямейнікам,

— 88-98 балаў — тыя, хто дасягнулі гэтых балаў, вызначаюцца сумленнасцю, адважнасцю, рашучасцю, моцнай устойлівай псіхай,

— 99-109 балаў — гэтая сума балаў належыць індывідуалістам, яны ўспыльчывыя, незалежныя ў сваіх думках і дзеяннях і разам з тым крыўдлівыя, з няпростымі адносінамі ў калектыве, сярод такіх людзей нямала асоб, схільных да творчай працы,

— 110-121 бал — такі почырк характэрны людзям без пачуцця адказнасці, недысцыплінаваным і нецярплівым.

ЭўРЫКА

Сакавіцкі матыў

Сакавік такі дзівосны

ў краі соснаў і бяроз:

сонца днём а ўноч нязлосны
заяўляецца мароз.

Пацяплее — і над полем
жаваронак зазвініць.

ручайкі пачнуць паволі
на прыгрэве гаманіць.

І на сонечным узлеску,
абудзіўшыся ад сну,
ўзыходзяць першыя пралескі
прывітаць сваю вясну.

Васіль Жуковіч



Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Гімназісты з Дубіноў

Польска-беларуская крыжаванка № 12

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

				Puchar			
				Kawa		Otrzęsiny	
	Gust		Grzybek	Krzak			
	Dewiek			Rybak			
	Grab						
	Grusza						
Grzywa							
Rybak							
Warga						Los	
					Imię chińskie		
Szok							
Mak				Len			
			Wąsy				

Адказ на крыжаванку н-р 8: Арал, рот, такс, рысунак, барада, ён, рай, актрыса. Ас, Ра, рыбац, сайт, тур, цана, кадр, рыска, табун, як.

Узнагароды, **запісныя кніжкі**, выйгралі: **Ева Казлоўская** з Бельска-Падляскага, **Бася Хіліманюк**, **Паўліна Паскробка**, **Эля Шарэйка**, **Эля Анджаеўская** з Дубін, **Пётр Герасімяк** з Арэшкава, **Аня Раманюк** з белгімназіі ў Гайнаўцы. Віншuem!

Дзяўчынка і ведзьма

(беларуская народная казка)

Жыла-была ўдава і было ў яе сямяра дзетак: шэсць сыноў і дачушка Сонечка. Сыны паз’язджалі за мора. Захацела сястра ехаць да іх у гасці. Адзеляся, запрагла пару коней і ў гасці падалася. І сучка за ёй пабегла. Едзе яна, едзе, прыязджае да першага мора. Вылезла ведзьма з мора і гаворыць:

— Сонечка-панна, злезь з воза, твае браты недалёка, умыйся, апра-
ніся.

А сучка дзяў-дзяў:

— Сонечка-панна, не дазволіла мамка з воза злезці.

Ведзьма як не пусціць тут сваю сякеру ў сучку, нагу ёй адсекла.

Едзе Сонечка, едзе, да другога мора пад’язджае.

Вылезла з мора ведзьма і кажа:

— Сонечка-панна, злезь з воза,

твае браты недалёка, мыйся, апра-
найся.

Сучка зноў залямантавала:

— Сонечка-панна, не дазволіла мамка з возу сыходзіць.

Ведзьма зноў сякерай у сучку пацэліла, другую нагу ёй адсекла. Бяжыць сучка на двух лапках, а Сонечка да трэцяга мора пад’язджае.

Вылазіць зноў тая ведзьма з мора і прамаўляе:

— Сонечка-панна, злезь з воза, твае брацікі блізка, умыйся, апра-
ніся.

— Не дазволіла мамка з воза злезці, — гаўкае сучка, — не дазволіла...

Ведзьма як лясне сякерай па сучцы, трэцюю нагу ёй адсекла. Прыехала Сонечка да чацвёртага мора. Вылазіць з мора зноў тая ведзьма і кажа:

— Сонечка-панна, твае браты не-

далёка, злезь з воза, умыйся, апра-
ніся.

— Не дазволіла мамка, — гаўкае сучка, — не дазволіла. Ведзьма як не кінэ сякерай у сучку, чацвёртую ножку адсекла. Ужо сучка без ног, куляецца. Прыязджае Сонечка да пятага мора.

— Сонечка-панна, твае браты недалёка, злезь з воза, умыйся, апра-
ніся.

А сучка не адстае, дзяўкае-гаўкае:

— Сонечка-панна, не дазволіла мамка з воза высадаць.

Тады ўжо тую сучку напалам ведзьма перасекла. А сучка абярнулася ў шэрую зязюльку і паляцела да братоў на двор.

Едзе Сонечка да шостага мора. Прыехала і зноў ведзьма вылезла з мора.

— Сонечка-панна, твае браты недалёка, злезь з воза, умыйся, апра-
ніся.

Сонечка злезла, стала ўмывацца,

апра-
нацца, а ведзьма ў яе адзенне забрала, апра-
нулася і села на воз,

а сястрыцу за вазака пасадзіла.

Прыехалі да братоў.

Пасадзілі хлопцы ведзьму за стол, а сваю сястру адправілі коней пасвіць. Пасвіць Сонечка коней, слязьмі заліваецца. Прыляцела зязюлька на двор і стала кукаваць:

— Ведзьма-чараўніца на куце сядзіць, мёд-віно п’е, а родная сястрыца конікі пасвіць-плача.

Спалохалася ведзьма і братоў намаўляе:

— Ідзіце, хлопцы, і застрэльце гэтую дурную птушку, яна галаву мне дурыць.

Выйшаў адзін брат з хаты — слухае кукаванне зязюлькі. Выйшаў другі — паслухаў. Выйшаў і трэці. Пасля з ведзьмай расправіліся, парвалі і на конскія хвасты павязалі.

А сваю сястру за стол пасадзілі і частаваць сталі. Тут і казцы канец.

(апрацавала **гак**)

У Комплексе школ у Чыжах нядаўна была адкрыта рэгіянальная ізба. Дырэктар Міраслаў Пяткевіч выдзеліў з вялікай залы ў старым драўляным будынку школы асобнае памяшканне і перадаў яго для арганізавання выставак народных прыладаў працы і сялянскіх вырабаў.

— Раней старыя прадметы трымалі мы ў кабінёце беларускай мовы, але заўсёды хацелася нам мець асобную ізбу для старых прылад працы, у якой можна было б праводзіць урокі і практычна вучыць нашай гісторыі, — прызначае настаўніца беларускай мовы Анна Ласёўская, якая з іншай настаўніцай беларускай мовы Валянцінай Андрасюк арганізавалі ізбу. Першыя старыя прадметы прывезлі яны ад сваіх бацькоў.

— У нашых людзей ёсць яшчэ многа старых прадметаў, але трэба іх моцна намаўляць, каб далі іх на выстаўку. Мы тлумачылі, што рукадзелле не загіне, што вырабы будуць падпісаны. Нават маю маму цяжка было пераканаць, каб аддала ручнікі, — кажа Анна Ласёўская. — Пасля даўня прадметы пачалі прыносіць вучні і бацькі. Калі яны пераканаліся да нашай ідэі, справа пайшла лягчэй. Вясковыя жанчыны выканалі колішнія святочныя ўпрыгожанні.

Традыцыя ў Чыжах



У арганізаванне ізбы актыўна ўключаліся гімназісты, якія вучацца беларускай мове (ззаду настаўніца Анна Ласёўская)

У кутку ізбы памясцілі старую ікону — дар протаіерэя Іаана Раманчука. Каляровыя павукі красуюцца побач ста-

рых прыладаў працы. У зале стаяць каробкі і іншыя вырабы з саломы, а побач іх — гліняныя гаршкі і вялікая бу-

тэлька з-пад газы. Дырэктар Міраслаў Пяткевіч прынёс старыя паліцы, на якіх стаяць газавыя лямпы, збанкі і дваяны. У кутку ляжыць старая вопратка, нажы, лыжкі, а на сценах висяць ручнікі і макаткі. Вучні і настаўнікі намерваюцца запрасіць вясковых жанчын, каб паказалі як у мінулым выконваліся сабраныя прадметы даўніны. Калі будзе больш месца, прадбачваецца паказ больш складаных ручных прац.

Цяпер паміж калаўроткам і глінянымі гаршкамі стаяць столікі, за якімі часта сядзяць вучні. За сцяной знаходзіцца школьная бібліятэка і вучні выкарыстоўваюць ізбу на чытальню. У гімназічных класах на ўроках беларускай мовы многа тэмаў аб жыцці ў мінулым, вясковых святах і традыцыі. Настаўніцы з Чыжоў вядуць урокі побач старых прыладаў працы.

— Ёсць у нас кросны, але замала месца, каб іх паставіць. Хочам таксама паказаць старыя фатаграфіі і таму добра было б разбудаваць ізбу. Плануем хадайнічаць аб дафінансаванні нашай дзейнасці, паколькі яшчэ вонкавымі сродкамі мы не карысталіся, — гаворыць Анна Ласёўская.

Аляксей МАРОЗ

Дарога ў студэнты

У цэнтральных элімінацыях Х выпуску Алімпіяды беларускай мовы, якія 10 сакавіка праходзілі ў Агульнаадукацыйным ліцэі з беларускай мовай навучання ў Бельску-Падляшскім, прынялі ўдзел на 13 вучняў з Бельскага і Гайнаўскага белліццяў.

— У юбілейным выпуску алімпіяды мы рашыліся папулярызаваць беларускую эміграцыйную літаратуру, каб прыблізіць яе нашым настаўнікам і моладзі. Доўгія гады маўчалі аб ёй у Савецкім Саюзе або крытыкавалі эміграцыйных пісьменнікаў, называючы іх сабакамі і шпіёнамі. Прадстаўнікі беларускай эміграцыйнай літаратуры не здрадзілі свой народ, а наадварот, стварылі навуковыя асяродкі ў Нью-Йорку, Лондане і іншых гарадах замежжа, вялі навуковыя даследаванні, — кажа старшыня арганізацыйнага камітэта і конкурснай камісіі алімпіяды прафесар Аляксандр Баршчэўскі. — У гэтым годзе ўзровень вусных аповедаў быў вышэйшы, чым у мінулых гадах. Адказы вучняў былі разбудаванымі, глыбока кра-



Ян Карчэўскі з вучаніцамі

налі праблемы і адзначаліся самастойнай думкай.

Белліцэстам трэба было зрабіць пераклад тэксту з беларускай мовы на польскую і выканаць кароткі граматычны тэст. Пасля вучні адказвалі на пытанні па бе-

ларускай літаратуры і культуры. У гэтым годзе менш было пытанняў аб праблемах штодзённага жыцця, а больш пра творчасць эміграцыйных пісьменнікаў.

— У час алімпіяды роднай мовы, бо такой лічу беларускую, можна спраўдзіць свае веды па беларускай літаратуры, гісторыі і даведацца больш пра Беларусь. Найбольш зацікавіла мяне творчасць Максіма Багдановіча і Францішка Багушэвіча, а ў сэнсе гістарычным найбольш уразілі мяне Еўфрасіння Полацкая, Кірыла Тураўскі і іх уклад у беларускую гісторыю, — гаворыць Данеля Дудзіч.

У гэтым годзе ўлады 15 вышэйшых навучальных устаноў станоўча адгукнуліся на прапановы арганізатараў Алімпіяды беларускай мовы і без экзаменаў будуць прымаць лаўрэатаў беларускай алімпіяды ў студэнты на акрэсленыя спецыяльнасці.

— Я прыступіла да алімпіяды, каб атрымаць індэкс у вышэйшую ўстанову і пашырыць веды па гісторыі беларускай літаратуры. Пасля падрыхтоўкі да алімпіяды я больш ведаю пра беларускую літаратуру, чым пра польскую. Каб лепш зразумець сучасную літаратуру, трэба пазнаёміцца з творамі мінуўшчыны. Калі нехта чытае па-беларуску, на-

пэўна задумваецца пра сваю тоеснасць. Сучасная літаратура была для мяне вядомай ужо раней. Рыхтуючыся да алімпіяды, я зацікавілася беларускай класікай, — заяўляе Кася Іванюк.

Анеля Бабрыцкая ў час вуснага адказу расказала пра літаратуру Вялікага княства Літоўскага і яе ўплыў на развіццё іншых літаратур Еўропы. Цікавіцца яна гісторыяй і мела нагоду выкарыстаць свае веды. Агнешка Пуц любіць беларускую літаратуру. Найбольш цікавяць яе перыяды Адраджэння і XIX стагоддзя, бо можна ў іх знайсці рэальныя матывы, якія сустракаюцца ў жыцці кожнага чалавека. Лічыць яна, што паспехі ў алімпіядзе асабліва патрэбныя, бо хоча паступаць ў вышэйшую ўстанову на міжнародныя адносіны або беларускую філалогію.

— Дзякуючы беларускай алімпіядзе павышаецца ранг навучання беларускай мовы ў Польшчы. Звяртаюць увагу на польска-беларускія сувязі ў літаратуры і культуры, — кажа настаўнік беларускай мовы Гайнаўскага белліцця Ян Карчэўскі.

Уручэнне дыпламаў пераможцам адбудзецца летам у Беларусі.

(ам-3)

Вогненнае памежжа

Спадар N. N., вы, мабыць, найстарэйшы чалавек у Чараўках. Вы добра памятаеце 1946 год, калі адбываліся рабаванні вёсак Чараўкі, Кажаны, Дарожкі, Баранкі. Многа вашых людзей было варожа настаўленых да жыхароў Дакторцаў і часткова мелі яны рацыю. Але так, як у Чараўках не ўсе належалі да камуны, так у нас не ўсе належалі да банды НСЗ, бо так трэба назваць гэту групоўку. Да НСЗ належалі людзі з Туросьні, Чачак-Вялікіх і -Малых, Зімнохаў, Лешні і Дакторцаў. У Дакторцах былі дзве дружыны. Адзін з камандзіраў дружыны пабачыў, што гэта ніякая не палітыка і сваіх людзей не пусціў. Тады хацелі яго застрэліць, але ён не пахіснуўся і адчапіліся ад яго. Другі камандзір паслаў трох людзей, але як першаму нічога не зрабілі, тады яго таксама пакінулі ў спакоі. Пры нямецкай акупацыі арганізацыя вялі сябе карэктна, але пры ПНР адны зладзеі з Беластока, якія ка-

мандавалі гэтай арганізацыяй, знюхаліся са злодзеямі з УБ, увайшлі ў кантакт і стварылі мафію. Адны ішлі і рабавалі, а другія праз два дні схапі шукаць зладзеяў, а нарабаваным дзяліліся паміж сабою. Кажухі, швейныя машыны і вепрукі заставалі ў Беластоку, а коней грузілі ў вагоны і везлі на захад, на вернутыя землі. Лёгка было іх знайсці, бо ў коней былі пашпарты. Ні радывы функцыянеры УБ, ні такі ж член НСЗ аб гэтым не ведалі, бо ім гаварылі, што нарабаваныя грошы прызначаюцца сіротам і ўдовам па членах арганізацыі. А яны пакуплялі сабе дамы ў Гданьску — камандзір кампаніі Курловіч Міхал са Старасельцаў і шэф кампаніі Сокул. Аказалася, што апошні быў агентам УБ. А функцыянеры УБ пакуплялі сабе дамы ў Беластоку. А прыстойным жыхарам гэтых вёсак засталася ганьба на доўгія гады.

СУМЛЕННЕ

Пераклад з польскай мовы.

Выбары 1930

„Ні аднаго голасу на польскія партыі”

У міжваеннай Польшчы пражывала звыш 2 мільёны беларусаў, але падчас выбараў, таксама як і ў наш час, люд галасаваў найчасцей на прапанаваныя ўладай спіскі кандыдатаў. Пры санацыі людзі з апарату ўлады амаль паказвалі пальцам нашым сялянам, дзе паставіць адпаведны знак. Нідзе ў Польшчы санацыя не дасягала такіх вынікаў як у паветах з перавагай беларускага насельніцтва. Беларускія дзеячы, маніпуляваныя палітычнай паліцыяй, традыцыйна займаліся змаганнем паміж сабою. У 1930 г. арганізавалі яны тры камітэты: «Беларускі выбарчы камітэт», «Беларусы сяляне і рабочыя» і «Беларускі сялянска-рабочніцкі пасольскі клуб „Змаганне”». Апошні, кіраваны камуністамі, займаўся перш за ўсё кампраметацыяй двух першых, абзываючы канкурэнтаў кулакамі і здраднікамі працоўнага люду.

На ўвагу заслугоўвае перш за ўсё прапаганда Беларускага выбарчага камітэта. Некаторыя скажы таксама добра маглі б адлюстроўваць сучасную атмасферу на Бела-

сточчыне. „Якая б не была польская партыя, — пісалася ў лістоўцы БВК, — яна для нас заўсёды дрэнная, бо яна для нас чужая. Усе гэтыя партыі адкрыта, або скрыта імкнуцца да таго, каб нашы землі польшчыліся і пераходзілі ў рукі палякаў-асаднікаў. Усім ім польскія паны бліжэй чым наш цёмны мужык, з якім розныя шляхтуны маюць звычай братацца толькі на час выбараў. Ні аднаго голасу на польскія партыі...”

Беларускі выбарчы камітэт узначальваў вопытныя палітыкі, былыя паслы і сенатары: Васіль Рагуля, Вячаслаў Багдановіч, Павел Каруза, Іван Пазыняк, Фабіян Ярэмч. Улады аднак паспяхова стрымалі іх намаганні атрымання пасольскіх мандатаў. Люд прагаласаваў на санацыйныя спіскі.

Ні ў 30-х гадах, ні сёння яшчэ нікому не ўдалося пераканаць беларусаў, каб падтрымалі беларускіх кандыдатаў. Беластоцкі люд традыцыйна галасуе на шляху, у Беларусі — на прадстаўнікоў савецкай арыентацыі.

Яўген Мірановіч

Плён VIII Агульнапольскага конкурсу беларускай паэзіі і прозы

Ніна Мінько

Успаміны

*Стайць Гнілец так у лясочку,
Як маладужа ў вяночку.
Пташачкі пяноць кругом,
Маюць там свой ціхі дом.*

*У ёй усёй лясной звярыне,
Як панюсі ў пярыне.
Жыве толькі там ляснік,
І сядзіць там, проста дзік.*

*В кругом — цішыня,
Вада ў Залеве шуміць.
А калі-некалі
Над вадою рыбак сядзіць.*

*Гнілец, Гнілец, ты як забытак,
Які трэба захаваць, бараніць.
Ты такі, як чысты шыйтак,
У якім пішаш, каб не забыць.*

*Ты стаіш тут ад вякоў,
Колькі пражыў ты паноў.
І Янчэўскі, Сабалеўскі...
А ты ў лесе сам, як Неўскі.*

*Правоў ужо ты не маеш,
Цябе хочуць скасаваць.
Толькі Залеў і Янчэўска рэчка
Будуць цябе ўспамінаць.*

*Людзі таксама цябе ўспомняць,
Якія пры табе яшчэ жылі
І перакажуць сваім унукам,
Дзе твае дарожнякі былі.*

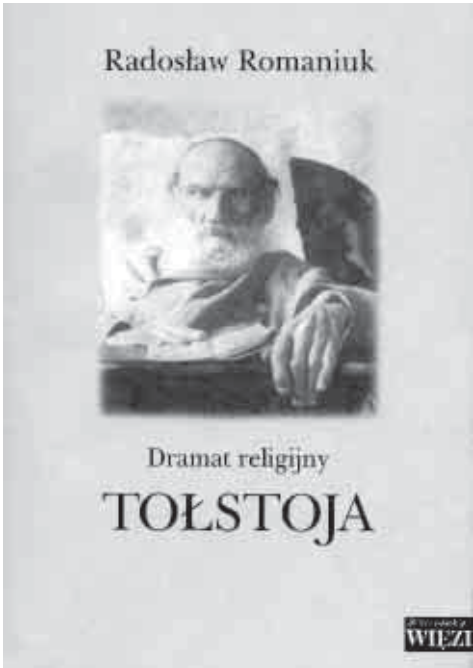
*Хаця цяжка нам жылося,
Весялей калісь было.
Грамадой на Гнілец ішлося,
Спявала цэлае сяло...*

Талстога рэлігійныя драмы

Ёсць на Беласточчыне знаўца літаратуры і публіцыст, які вялікую творчасць і філасофскую думку аналізуе ў вёсцы — у падгайнаўскім Арэшкаве. Гэта амаль трыццацігадовы Радаслаў Раманюк, аспірант у Інстытуце літаратуры XX стагоддзя Варшаўскага ўніверсітэта. Як адзін з нешматлікіх (можа — адзіны?) у падляшскім рэгіёне супрацоўнічае з агульнапольскімі, найбольш прэстыжнымі часопісамі, такімі як „Nowe Książki”, „Tygodnik Powszechny”, „Znak”, „Przegląd Filozoficzno-Literacki”, „Twórczość”. На мясцовым рынку свае тэксты змяшчае ў мясячніку „Czasopis”. У апошні час у Бібліятэцы „Więzi” паказаўся збор ягоных нарысаў *Dramat religijny Tolstoja* — у Беластоку можна набыць яго ў кнігарні „Акцэнт”. Насуперак загалоўку, герой кнігі гэта не толькі аўтар „Анны Карэнінай”, „Вайны і міра” ці „Уваскрэсення”, але і іншыя мысліцелі (таксама стваральнікі літаратуры), не толькі рускія, такія як Уладзімір Салаўёў, Мікалай Бярдзэў, але і Вітальд Гамбровіч. Наконт таго апошняга асацыяцыі на першы погляд здаюцца крыху дзіўнымі. Але ў тым заключаецца мастацтва крытычна-літаратурнага аналізу і ўнікання ў філасофскую натуру, каб адкрываць тое, што для прафана скрываецца за словам, а што мас адлюстраванне таксама і ў творчай паставе, у выбранай ці крэатыўнай форме. У „Рэлігійнай драме Талстога” Радаслаў Раманюк здаецца быць у гэтым сэнсе майстрам.

У пяці нарысах трактую ён не аб самім „антыхрысце” з Яснай Паляны, які выводзіў індывідуальную думку ад Хрыста. Стаўленне Талстога ўпісваецца ў шырэйшы кантэкст ягонага і пазнейшага часу. У апошнім нарысе „Філасофія восьмага дня” здаецца нават, што

Два пытанні Радаславу Раманюку — Што Вас спалучае з Арэшкавам? — Я нарадзіўся ў Гайнаўцы, а выхаваўся ў Барысаўцы каля Нарвы. А штодзень курсірую паміж Варшавай і Арэшкавам. У прынцыпе выбар гэтай вёскі спалучаўся з тым, што была тут нагода купіць дом, да таго ў суседстве з Пушчай. Я чалавек таго пакалення, якое не баіцца вёскі, а нават і тужыць за жыццём у ёй. Гэта нас спалучае з нашымі дзядулямі ды бабулямі, у ад-



самы галоўны герой адышоў на задні план, пакідаючы месца Бярдзэву і ягонай, так сказаць, шырокаразуметай ідэі Божлага царства. Падобныя, хоць ужо з больш акрэсленымі зваротамі, адносіны Талстой — Салаўёў у нарысе „Пашпарт Антыхрыста”. Раманюк піша: „Размовы Талстога з Салаўёвым былі асуджаны на бясплённасць. Адзіным іх рэзультатам, які нельга не ацаніць, быў уплыў Талстога на творчасць Салаўёва”. І потым: „Палеміка філосафа з вывадамі талстаізму не мела ніякага ўплыву на думку пісьменніка”. Тут пералічвае м.інш. адрозненні ў разуменні зла. Прыгадвае словы Салаўёва з ягонага „Крызісу заходняй філасофіі”, што Талстой, „адлучаючыся ад Царквы, адзінай сапраўднай формы рэлігійнага жыцця, адзінай мадэлі Богачалавечай сувязі, паддаўся сектанцкай спакусе самасцвярджэння і пыхлівасці”.

розненні ад нашых бацькоў, якія ўцякалі з вёсак у гарадскія двухпакаёвыя блёкі. Гэта шырэйшая тэндэнцыя. Да таго — з Арэшкава вельмі добрае спалучэнне з Варшавай. Прынамсі пакуль ходзіць цягнік.



Вельмі цікавы, бо адважны, нарыс аб антрапалогіі Талстога і Гамбровіча: „Я Талстой. Мушу быць Талстым”. Філолаг з Арэшкава заўважае: „У Талстоўскім салоне [гаворка аб „Анне Карэнінай” — М. Х.] чусам амаль пеан аўтара „Фердыдурке”, дзе паняцце формы паходзіць з галіны эстэтыкі і чалавек, „з’яўляючыся паміж лодзьмі, паддаецца якраз эстэтыцы”. Урэшце можам прачытаць: „Асноўны вынік супольнай Талстому і Гамбровічу высновы аб забойчым характары міжчалавечых формаў — тое, што няма віноўнікаў. Віноўнікі не выканаўцы, адзінкі, людзі”.

Пэўна, не ўдалося б пісаць аб Талстым без сацыялістычнага кантэксту. Аб гэтым трактуюцца ў нарысе „Люстэрка няўдалай рэвалюцыі”. Рэвалюцыянеры, — прыгадвае Раманюк, — таксама з дапамогай насілля імкнуліся да ўстанаўлення лепшага дзяржаўнага ладу. Тым часам для Талстога Божжае царства на зямлі „было ўтапічным каралеўствам міру і любові ўсіх людзей, рэалізаваным дзякуючы запаведзям Хрыста: адмаўленню ад насілля і ўласнасці”. Радаслаў Раманюк, здаецца, пагаджаецца з думкай савецкага гісторыка філасофіі Валянціна Асмуса, які пісаў, што „рэлігія Талстога гэта не так вера, як пратэст”. Пэўна, аднак, філолаг з Беласточчыны ў 2004 годзе, калі выдалі ягоную кнігу, і гісторык філасофіі з СССР у 1956 г., калі публікаваў свае разважанні, мелі на думцы неабавязкова тое самае, хоць бы зважаючы на кантэкст досведаў іншых эпох і рэальнасці паловы XX стагоддзя (Асмус), пачатку XXI (Раманюк), якія, хочам таго ці не, патрабуюць іншага погляду на пісьменніка і мараліста XIX і пачатку XX стагоддзяў.

Мацей Халадоўскі

— Адкуль зацікаўленне Талстым?

— Цікаваць мяне з’явы з памежжа філасофіі, фіпалогіі і тэалогіі, маю на думцы асабліва праваслаўную тэалогію. Талстой упісваецца ў гісторыю рускай тэалогіі. А яна мяне асабліва цікавіць. Гадамі пісалі аб ім іранічна, аб тым, што яго погляды былі вынікамі капрызу, крызісу сярэдняга ўзросту. Гэта мяне асмеліла, каб сур’ёзна патрактаваць ягоны пункт гледжання.

Пытаўся (мх)

Люблінская унія

Частка I

Люблінская унія 1569 года была саюзам „палітычных народаў” Кароны Польскай і Вялікага княства Літоўскага, шляхецкага стану абедзвюх дзяржаў. З гэтага факту выплывалі акрэсленыя вынікі. Існасць уніі заключалася ў тым, што шляхта Вялікага княства Літоўскага, якая жадала пашырыць свае прывілеі да маштабаў польскай шляхты, імкнулася як найшчыльней з’яднацца з Польшчай, падаючы ў гэтым руку польскім палітыкам. Класавыя інтарэсы пераважалі палітычныя і нацыянальныя антаганізмы, бо на пункце гэтых інтарэсаў не было адрозненняў паміж шляхціцам русінам ці палякам.

Іншыя былі паслядоўнасці Люблінскай уніі для Польшчы, іншыя для Вялікага княства Літоўскага і рускіх зямель. Гэта не адпавядае праўдзе, што быццам бы толькі Польшча з гэтага стану рэчаў мела карысці, як і няслуш-

ны супраціўны погляд, што з тым, як яна расшырылася на Усход, пацярпела ў гістарычным рахунку выключна страты. Палітычная сістэма ў 1569 г. на землях над Нёмнам, Дняпром і Віслай мела свае плюсы і мінусы для ўсіх зацікаўленых нацый.

Люблінская унія, як неўзабаве аказалася, не аслабіла ў большай меры магнатарыю на Літве і Русі. Наадварот, м.інш. праз інкарпарацыю Валыні і Прыдняпроўя стварыла яна грунт для ўзмацнення таксама — аслабленай у палове XVI стагоддзя — кароннай магнатэрыі, якую неўзабаве параднілі блізкія калігацыі з магутнымі родамі рускіх вяльможаў. Гэтыя апошнія, паланізуючыся, сягалі кожны ў сваю чаргу па найвышэйшыя саны ў Кароне.

Належала б экспанаванне ролю, якую ва ўвядзенні культуры літоўска-рускіх



зямель у сферу заходняй культуры ў XVI-XVII стагоддзях адыгралі польскія ўплывы. Прыносілі яны на каталіцкую Літву, але таксама і на праваслаўныя Беларусь і Украіну веданне лацінскай мовы і культуры рэнэсансу. Адукацыя ў заходнеўрапейскіх універсітэтах, але таксама і ў Кракаве ды Празе, рыхтавала ў XVI ст. не такія малыя асвечаныя шматнацыянальныя эліты „Абодвух Народаў”.

Касцельная Брэсцкая унія 1596 г., якая спасылалася на Фларэнцкую унію 1439 г., мела давесці, шляхам прызнання Праваслаўнай царквой у Рэчы Паспалітай улады папы, да ліквідацыі ў ёй расколу паміж заходнім і ўсходнім Касцёламі, які лічыцца ад паловы XI ст. Пспеху унія не здабыла, паколькі значная частка праваслаўных, як духоўных іерархаў, так і рускай шляхты, а нават і магнатаў, стаючы ў абарону праваслаўя, ёй супрацівілася. У выніку таго на рускіх землях узнік рэлігійны раскол і звязаныя з ім антаганізмы і звады. Пачаткова дзяржаўная ўлада, становячыся на баку уніі, не прызнавала Праваслаўнай цар-

квы. З часам, аднак, была прымушана прызнаць яе існаванне і іерархію. Рэлігійныя дыспуты і палемікі, хоць раздзялялі, мелі таксама пазітыўныя вынікі, бо іх паслядоўнасцю былі інтэлектуальнае ажыўленне, рост чытальніцтва, актывізацыя рускага гарадскога насельніцтва (праваслаўныя брацтвы). Уніяцкі касцёл, захоўваючы абрадавыя візантыйскія прынцыпы, пераймаў адначасова элементы культуры заходніх касцёлаў.

Заснаваная праваслаўным мітрапалітам Пятром Магілам у Кіеве славянска-грэчаска-лацінская школа (1632) — пазнейшая Магілянская акадэмія, адыграла значную ролю ў культурным развіцці рускіх зямель. У Вялікім княстве Літоўскім заснавання ордэнам езуітаў Віленская акадэмія (1579) ды калегіумы, м.інш. у Полацку ды Віцебску, навучалі моладзь не толькі каталіцкую, хоць найчасцей у выніку даходзіла да канверсіі (перахрышчвання) сыноў праваслаўных ды кальвінісцкіх магнатаў ці заможнай шляхты.

(працяг будзе)

Пятро Хомік

У „Галерэі” — партрэты найбольш выбітных дзеячаў эміграцыі...

www.zbsb.org

Набліжаецца адна з найважнейшых дат у гісторыі Беларусі — 25 Сакавіка. І няхай сёння ў самой незалежнай беларускай краіне гэтая дата афіцыйна святам не з’яўляецца, успамінаць аб падзеях вясны 1918 года будучь, несумненна, раскіданыя па ўсім свеце беларусы. А мы сёння ўспомнім аб тым, што дапамагае яднанню беларусаў, незалежна ад месца жыхарства і палітычных поглядаў — Міжнароднай грамадскай арганізацыі „Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына»”.

Калі карыстальнік Інтэрнэту зазірне на старонку пад адрас <http://www.zbsb.org>, то перад ім адкрыецца лагодзячае вока бел-шэра-чырвонае выяўленне з „Пагонай”, здымкам Мірскага замка, з-за якога вылятаюць буслы і далей ахапляюць сваімі крыламі „Бацькаўшчыну” — слова-загаловак сайта.

Для цікаўных адразу высвечваецца інфармацыя аб тым, што прадстаўляе сабой гэтая самая „Бацькаўшчына” — арганізацыя, узнікшая ў 1990 годзе і дзеючая ў 28-мі краінах свету.

Сярэдзіна старонкі аддадзена апошнім навінам. Але звважаючы на найпазнейшыя абнаўленні, прыходзіш да высновы, што стужка навін на сайце напаўняецца вельмі павольна. Хацелася б, каб не забываліся пра новыя паведамленні з жыцця беларусаў планеты непасрэдна на галоўнай старонцы.

Але, па шчырасці, крытыка тых, хто робіць сайт, на гэтым, у асноўным, і канчаецца, бо за ўсё астатняе вартыя яны ўсялякай падзякі.

Калі звярнуць сваю ўвагу на левы бок старонкі, то адразу можна ўбачыць цікавы падбор рубрык. Англагоўнаму карыстальніку прадстаўляецца магчымасць пазнаёміцца з сайтам па-англійску. Праўда, беларуская версія значна больш багатая і насычаная матэрыяламі.

Рубрыка „Хто мы” нібыта гаворыць сама за сябе, але тым не менш на яе варта скіраваць асноўную ўвагу, бо там падаецца інфармацыя не толькі аб „Бацькаўшчыне”, але і аб тым як стаць яе сябрам, значыць, далучыцца да шматтысячнай бе-

ларускай дыяспары ва ўсім свеце. Віртуальна азнаёміцца з яе дзейнасцю было б магчыма, клікнуўшы на рубрыку „Хроніка дзейнасці”. „Было б” — бо чамусьці акрамя нумерацыі гадоў, якія „не раскрываюцца”, там нічога няма.

Інтэрнэтны госць можа пазнаёміцца з усімі навінамі, што мелі месца на сайце ажно ад 2001 года. Для гэтага дастаткова націснуць на адпаведную рубрыку.

Але найбольш цікавым для ўсіх, хто жыве па-за межамі Беларусі, несумненна будзе знаёмства з матэрыяламі з’ездаў беларусаў свету. Яны месцяцца пад аднайменным загаловам і даюць магчымасць убачыць неадназначнае стаўленне дыяспары да сітуацыі, якая істотна змянялася ад моманту набыцця Беларуссю незалежнасці да амаль апошніх дзён.

Найбольш пазнавальным, на маю думку, ёсць рубрыка „Беларусы замежжа”. Тут з навукова-папулярным падыходам разглядаюцца працэсы з’яўлення, фармавання і існавання беларускай дыяспары ва ўсім свеце. Сразумела, гаворка ідзе менавіта пра тых беларусаў, што апынуліся па-за межамі сваёй этнічнай радзімы ў выніку добравольнага альбо прымусовага перасялення. У гэтай сувязі вельмі цікавымі падаюцца звесткі пра рэпатрыяцыю, калі хоць невялікая, але ж колькасць людзей вярталася на сваю беларускую запаветную зямлю.

Асаблівым зацікаўленнем віртуальнага наведвальніка можа стаць спіс беларускіх сайтаў і база даных арганізацый дыяспары. Яны падаюцца на асобнай старонцы вышэйазначанай рубрыкі.

Рубрыка „Галерэя” дае магчымасць убачыць партрэтныя здымкі найбольш выбітных дзеячаў эміграцыі. Сярод іх — Івонка Сурвіла, Барыс Кіт, Наталія Арсеннева, Ларыса Геніюш і многія іншыя, чымі імёнамі можа ганарыцца ўся Беларусь.

Правы бок сайта цалкам аддадзены пад вышэйзгаданы бюлетэнь „Беларусы ў свеце”. Пазнаёміцца з усімі артыкуламі, якія калісьці ў ім змяшчаліся не цяжка — дастаткова адкрыць Архіў Інфармацыйнага цэнтра.

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

Беларускія спартсмены ад Хельсінкі да Афінаў

Беларусь, беларусы...



Пасля доўгага перапынку (1988, Сеул, 27 медалёў)

Паводле палітычных меркаванняў савецкія спартоўцы былі змушаны прапусціць гульні 1984 г. у амерыканскім Лос-Анжэлесе. Пасля такога перапынку старты ў Сеуле атрымаліся для беларусаў даволі ўдалымі. Чэмпіёнамі ў Карэі сталі баксёр **Вячаслаў Яноўскі** (суперцяжкая вагавая катэгорыя), гандбалісты **Аляксандр Каршакевіч**, **Георгій Свірдэнка**, **Аляксандр Тучкін**, **Канстанцін Шаравараў**, **Юрый Шаўцоў**, гімнастка **Святлана Баітава**, **Марына Лобач** (мастацкая гімнастыка), **Ірына Шылава** (кулявая стральба), штангіст **Аляксандр Курловіч** (у катэгорыі суперцяжжаў), фехтавальнік **Аляксандр Раманькоў** (плюс бронза), **Таццяна Ледаўская** (бег, плюс срэбра). Найбольшага поспеху дасягнулі гімнастка **Святлана Багінская** (два золата, срэбра і бронза) і вясляр на байдарцы **Віктар Ранейскі** (два золата). Срэбным прызёрам стаў **Ігар Лапшын** (скачкі трайнымі), бронзавымі — баскетбалісткі **Галіна Савіцкая** і **Ірына Сумнікава**, вясляр **Васіль Якуша** (акадэмічнае веславанне), лёгкаатлет **Аляксандр Каваленка**, стралок **Ігар Басінскі**.

Віцеблянін Вячаслаў Яноўскі стаў першым і апошнім беларускім баксёрам — чэмпіёнам алімпіядаў. Гэты майстар скураной рукавіцы спалучаў магутную сілу рук і моц інтэлекту. Нездарма адзін час Яноўскага, сапраўднага пат-

рыёта, апазіцыя БНФ мела ў спісе цэнявога кабінета міністраў.

Варта адзначыць Аляксандра Раманькова, які вызначыўся трэцюю алімпіяду запар (усяго ў яго калекцыі 5 медалёў рознай вартасці).

Асабліва можна было парадавацца за мінчука Аляксандра Каршакевіча, мацнейшага крайняга гандбаліста свету 1980-ых, кар’ера якога падыходзіла да завяршэння. Пазней славутага майстра ручнога мяча напаткала цяжкая хвароба. Каршакевіч яе пераадолеў, зараз ён другі трэнер нацыянальнай беларускай дружны, дапамагае славу таму мэтру Спартаку Мірановічу. Астатнія чатыры гандбалісты, якія выступалі ў Сеуле, паспелі пагуляць за мяжой, за суверэнную Беларусь. Аляксандр Тучкін, праўда, затым змяніў грамадзянства — ён і зараз гуляе за Расію. А Юрый Шаўцоў — адзін з самых удалых беларускіх трэнераў за мяжой. У нямецкай бундэслізе ён дасягнуў значных поспехаў. За мяжой — у Іспаніі жыве таксама Галіна Савіцкая, якая летась была ўганаравана неафіцыйным тытулам лепшай беларускай баскетбалісткі ўсіх часоў.

На алімпіядзе ў Сеуле яшчэ адзін беларус стаў чэмпіёнам у складзе футбольнай дружны, хаця на той момант ён не прадстаўляў айчыну. Гутарка пра Сяргея Гарлуковіча, абаронцу зборнай СССР. Ён адзіны ў гісторыі беларус — чэмпіён алімпійскіх гульняў па футболе.

Падрыхтаваў Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Занатоўкі кантрабандыста

У кожнага свой хлеб

— Як цяжка на гэтым сабачым свеце чалавеку даецца хлеб, — разважаў ля ляснога вогнішча Сяржук. — Вы возіце ў Польшчу гарэлку ды цыгарэты, каб неяк зарабіць на сям’ю. Мытнікі вас ловяць, каб захаваць працу. Выйграе спрытнейшы ды разумнейшы.

— Ды не бывае мытніка разумнейшага за кантрабандыста, — даводзіў новаму знаёмаму Юрка. — Сам падумаі. У іх працоўны дзень восем гадзінаў. А мы, каб іх надуць, дваццаць чатыры гадзіны думаем як гэта зрабіць. Таму заўсёды будзем на некалькі крокаў наперадзе. Гэтыя вялікагаловыя дурні з курнымі мазгамі ніколі нас не раскусяць. У нас хлеб цяжкі і даводзіцца ўвесць час штосьці камбінаваць. А ў іх — лёгкі. Прыходзяць на працу толькі час адбыць, ды атрымаць свой заробак.

— Але пры кепскай працы яе можна згубіць, — не пагаджаўся Сяржук. — Яны маюць свае планы, павышэнні па службе за добрую работу, прэміі. Там таксама даводзіцца круціцца. Ква-

ліфікацыя мытніка залежыць ад таго, ці ведае лазейкі кантрабандыстаў. Не знойдзе кантрабанды — паляціць з працы.

Нашая бадзёрая кампанія весела расмяялася. Ну што з яго ўзяць. Маладзенькі сціплы хлопчык, які першы раз прыехаў у Польшчу і прывёз толькі дзве пляшкі гарэлкі. Сказаў, што больш праз мяжу не прапускаюць. Шкода яго стала. З такой працай нават на паліва не заробіць. Вось і ўзялі з сабой начаваць у лес. Каб навучыць таму-сяму.

У кантрабандыстаў, калі пачынаецца размова пра недасведчанасць мытнікаў, апаведы могуць цягнуцца цэлую ноч. Ну, а калі ў кампаніі смаркаты навічок, набываюць асаблівыя каларыт. Мы Сяржука так і правалі — смаркач. Не са зла. Проста хацелася пахваліцца сваім спрытам у справе абдурвання мытнай службы. Ён у нас адразу выклікаў шчырае захапленне: вельмі хацеў усяму навучыцца, з павагай успрымаў парады, да канца выслухваў кожнага. Нават тое-сёе занатоўваў.

— Вучыся, смаркач, пакуль я жыву, — не супакойваўся Юрка. — Гэтыя таўстапузые дзеці гарадскіх гультаёў ніколі не дадумваюцца дзе я хаваю цыгарэты.

І ён, хітра глянуўшы на новага знаёмага, адкруціў другое днішча ў сваёй машыне. Там, у адмыслова зробленых сховах, ляжала каля трыццаці блокаў „Мальбары”.

Сяржук не крыўдзіўся на тое, што яго называюць смаркач. Наадварот, быў шчыра ўсім удзячны за навуку, называў нас каралямі вынаходніцтваў, эйнштэйнамі і дактарамі кантрабандных навук.

— А зараз глянь на сапраўдны палёт думкі, — уключыўся ў размову Мікола з-пад Мастоў і адкруціў дно ў газавым балоне. — Тут у мяне змяшчаецца дзесяноста літраў разліўнога спірту. А для некаторых, надта выслужлівых правяральшчыкаў у мундзірах, інтэлект якіх набліжаецца да сярэдняга, я яшчэ ў сярэдзіну ўпаяў маленькі газавы балончык. На ім можна праехаць кіламетраў дваццаць. Як набліжаюся да мытні, перакрываю машыну на газ. Датчыкі паказваюць поўны балон. Машына працуе на газе. Скажы, ці дапетрыць хто-небудзь з гэтых тугадумаў, што там у мяне спірт.

Кожны хацеў чамусьці навучыць маладога калегу. Хтось паказаў як хаваць цыгарэты ў дзвярах, каб пры гэтым адчыняліся шыбы. Хтосці расправёў як прывязаць спірт да трубы пад машынай так, каб той не награвяўся ад яе і не пачынаў страляць. Сяржуку толькі не падабала-

ся, што ўсе смяяліся з прымітыўнасці мытнікаў. Але мы гэта спісалі на ягоную маладосць. А зранку, развітваючыся, Юрка сказаў, што цяпер поспех у працы залежыць толькі ад яго стараннасці. Усё, чаму маглі, таму навучылі.

Праз дзень я зноў выбраўся ў Польшчу. Ля самай мытні заўважыў сваіх знаёмых. Пад’ехаў да іх. Хлопцы былі злыя, як шалёныя сабакі. Спрачаліся, пляваліся, махалі рукамі. Я спытаўся што здарылася.

— На мытню не сунься, — хмура адказаў мне Мікола. — У нас увесь тавар сканфіскавалі, усё пазнаходзілі. Нават мой газавы балон раскруцілі. А наш знаёмы Сяржук сёння хіба будзе ў рэстаране на атрыманую прэмію святкаваць павышэнне па службе. Гэта табе не жарты. За адну змену раскрыў ажно пяць кантрабандных сховаў.

Я абліўся халодным потам.

— Дык што, — пытаю, — гэты смаркач — інспектар мытні?

— Сёння ўжо інспектар, — гнеўна плюнуў на зямлю Юрка. — А яшчэ ўчора быў смаркатым стажорам, з якога ўся мытня смяялася. Бо за цэлы год не змог выявіць аніводнай кантрабанды і амаль не страціў працу. Мытнікі, паміж сабой, за няўмеласць, называлі яго „смаркач”.

СЫМОН НАЛЬШАНСКІ

ШАФРАН ДЫ ПЕРАЦ

Вялікі пост, які працягваецца сем тыд-няў, аж да Пасхі, з’яўляецца найважней-шым поста­м у хрысціян. Гэта самы стро-гі пост, бо калі прытрымоўвацца царкоў-ных канонаў, ад панядзелка да пятніцы нельга есці мяса, малочных вырабаў, яек, сыру, рыб і нават варанай агародніны (толькі сырую). Аднак большасць верні-каў посціць па серадах і пятніцах і не прытрымоўваецца стро­гіх наказаў па пры-чыне недахопу як часу, так і грошай, а таксама няведання што і як зварыць, каб посныя стравы ўсім смакавалі.

Прапанаваны мною посныя стравы зробіце хутка і танна, а найважнейшае — пасмакуюць усім сямейнікам!

Боршч з фасоліяй

Прапорцыя на чатыры асобы: 250-300 г фасолі, адзін сярэдні бурак, 300 г бе-лай капусты, 1-2 морквы, 1 корань пят-рушкі, 1-2 цыбулі, 1 лыжка таматнай па-сты або 2-3 свежыя памідоры, 3-4 лыжкі расліннага масла, 1 лыжка цукру, соль і чорны змелены перац да смаку.

Выкананне: Фасолю перабраць, памыць і заліць вадой нанач, потым зварыць фа-соллю ў гэтай самай вадзе да мяккасці. Ад-ліць вывар у другі гаршчок, у які дадаць па чарзе пакроеныя на малыя часткі бура-кі, моркву, корань пятрушкі і капусту. Дап-равіць цукрам, соллю і чорным перцам. За-варыць усё на малым агні. На патэльні ра-загрэць расліннае масла, на якое пакласці цыбулю, адложаную раней фасоллю і да-даць таматную пасту, падтушыць крышку і ўсё пераліць у гаршчок з супам. Варыць яшчэ пяць мінут. На канец можна даба-віць расцертую галоўку часнаку. Боршч па-даваць гарачы, пасыпаны кропам.

Галубцы з ячнай кашай

Прапорцыя на чатыры асобы: адна га-лоўка салодкай белай капусты (10-15 ліст-коў), 60 г сушаных грыбоў, шклянка ячнай кашы, 2 шклянкі вады, 3 лыжкі расліннага масла, адна вялікая цукровая цыбуля, за-смажка з лыжкі мукі, лыжкі расліннага мас-ла і таматнай пасты, соль і перац да смаку, крыху майранку і адна морква.

Выкананне: Лісткі капусты апусціць у гарачую вад­у і варыць 10 мінут да мяк-касці. Пасля выняць з вады і адрэзаць ся-рэднюю жылку. Грыбы памыць і заліць цёплай вадой на пяць мінут. Потым ва-рыць у той самай вадзе да мяккасці, астудзіць і парэзаць. У пасоленую кіпень з лыжкай расліннага масла ўсыпаць кру-пу і заварыць, пасля адставіць на некаль-

кі гадзін у цёплае месца, каб «дайшлі». Мая прапанова — зварыць кашу дзень ра-ней, тады будзе менш працы. Дробна па-рэзаную цыбулю падсмажыць на раслін-ным масле, дадаць пашаткаваныя грыбы, сцертую на дробнай цёрцы моркву і туую ж кашу. Усё добра вымяшаць, не забываючы аб прыправах. Так падрыхта-ваны фарш класці лыжкай на лісткі і за-віваць галубцы, якія адразу трэба класці шчыльна ў раней падрыхтаваную брыт-фанку. Галубцы заліваем выварам з гры-боў і тушым да часу, аж капуста стане мяккай. У той час запраўляем соус за-смажкай з мукі, расліннага масла і тамат-най пасты, і галубцы гатовыя!

Запьянка з бульбай

Прапарцыя на чатыры асобы: 1,5 кі-лаграма бульбы (выбіраць большую), пяць лыжак расліннага масла, 100 г сцер-тага жоўтага сыру, слоік марынаваных грыбоў, соль, перац, пачка соевых катле-таў, цёртая булка, адна вялікая цыбуля.

Выкананне: Бульбу зварыць у лупіне, астудзіць і аббраць. Катлеты ўкінуць у гарачую вад­у і варыць 10 мінут, адца-дзіць і пакроіць у пасачкі. Грыбы пера-ліць халоднай вадой і дробна пашатка-ваць. На патэльні падсмажыць цыбулю, дадаць пакроеныя катлеты і грыбы, да-даўшы соль і перац. Тушыць 2-3 мінуты. У змазаную тлушчам і высыпаную цёр-тай булкай форму (бляху) пакласці сла-ямі пакроеную скрылікамі бульбу, перак-ладаць фаршам так, каб апошні слой быў бульбяны. Цэласць пасыпаць сцэртым сырам і ўставіць у нагрэтую да 180°C ду-хоўку. Запьякаць 20 мінут.

Салата з грыбамі і бульбай

Прапорцыя на чатыры асобы: 350 г со-лених, марынаваных або сушаных гры-боў, могуць быць адвараныя шампінь-ны, 5-6 вараных з лупінамі бульбаў, адзін солены агурок, паўкілаграма квашанай ка-пусты, пучок зялёнай цыбулі, невялікая цыбуля , соль, цукар, гарчыца да смаку, пятрушка і кроп да прыбрання, 2 лыжкі расліннага масла.

Выкананне: Грыбы, звараную бульбу, агурок, цыбулю і зялёную цыбулю пакро-іць у кубікі, дадаць капусту і заліць рас-лінным маслам. Даправіць цукрам, сол-лю, гарчыцай і адставіць на гадзіну ў ха-лоднае месца. Падаваць прыбраную пят-рушкай і кропам.

Смачна есці!

Паўліна ШАФРАН-АСТАШЭВІЧ

Шаноўнае Спадарства

Беларускі саюз у Польшчы віншуе ўсіх беларусаў са святам 25 Сакавіка — Днём Волі. Спадзяюся, што 86-я ўгод-кі абвяшчэння Беларускай Народнай Рэспублікі дазваляць нам умацавацца ў спадзяванні на незалежную і дэмак-ратычную беларускую дзяржаву. Жы-ве Беларусь!

Беларускі саюз у Польшчы
Беласток, сакавік 2004 г.

Дарагія суайчыннікі

Таварыства беларускай культуры ў Літве віншуе Вас з найвялікшым нашым сьвятам — Днём ВОЛІ! Ве-рым, што не дарэмна змагаліся лепшыя сыны і дочкі Беларусі, нярэдка ахвяруючы сваё жыццё, за сьвет-ляы ідэалы Беларускай Народнай Рэспублікі і незалеж-насць нашай Бацькаўшчыны. Няхай 2004 год будзе вырашальным для справы сапраўднага адраджэння беларускай мовы, гісторыі і свабоды. Жыве Беларусь!

Рада Таварыства беларускай культуры ў Літве
Вільня, сакавік 2004 г.

*Хай жыве нам Віктар Швед
~ усенародны наш паэт.
Перажыўшы „дзве касы”
Далей дабавіў нам.*

*Мы здароўя і красы,
Радасці ждаем,
Хай нас цешыць Ваша слова,
Тады ~ літаўца аднова.*

Вялікае беспрацоўе ў нашым рэгіёне давяло да сітуацыі, што амаль кожны з нас мае сярод сваіх сямейнікаў ці знаёмых асоб, якія шукаюць працу. Каб неяк памагчы такім людзям, адкрываем рубрыку „Дапамагам з «Нівай»”. Побач бясплатна будзем змяшчаць аб’явы людзей, якія шукаюць працу або могуць даць працу. Сардэчна за-прашаем усіх чытачоў дасылаць у рэдакцыю свае прапановы. Рубрыку вядзе Паўліна Шафран-Асташэвіч, з якой можна кантактавацца па мабільніку нумар 0600 635 425 (або ў рэдакцыі па панядзелках ад 10 да 12 — тэл. 743 50 22).

ДАМ ПРАЦУ

- Шукаю людзей да будаўніча-ра-монтнай працы — кватарунак, тэл. (022) 787 12 12 або 0608 245 618.
- Праца асобам ва ўзросце да 30 га-доў, магчымасць курсаў, мінімум сярэд-ня адукацыя, тэл. 662 88 19.
- Вопытную краўчыху, тэл. 742 13 37
- Меха­ніка грузавых машынаў з ін-валідскай групай, тэл. 0604 501 292.

ШУКАЮ ПРАЦУ

- Маладая жанчына шукае працу ў Беластоку, тэхнічная адукацыя, доб-рае веданне нямецкай мовы (інтым і се-цевы маркетынг не прапаноўваць), тэл. 0505 439 428.
- Абслуга камп’ютэра, санітарны мі-німум, сярэдняя адукацыя, правы кат. В, свая машына, тэл. 0508 638 195.
- Студэнтка маркетынгу шукае працу ў Беластоку, вопыт працы ў ма-газіне, добрае веданне рускай і анг-лійскай моў, абслуга камп’ютэра, ар-ганізацыйныя здольнасці, добры па-дыход да дзяцей (інтым і сецевы мар-кетынг не прапаноўваць), тэл. 0692 687 442.
- Студэнт шукае працу ў Беластоку, правы кат. В, свая машына, абслуга кам-п’ютэра, аператыўны, тры месяцы пра-цы ў гуртоўні агародніны (інтым і се-цевы маркетынг не прапаноўваць), тэл. 0604 431 766.
- Студэнтка (23 г.) ахвотна заапя-куецца малым дзіцём у Беластоку ў ранішніх гадзінах (інтым і сецевы маркетынг не прапаноўваць), тэл. 744 52 93.
- Шукаю працу ў Беластоку, правы кат. В, веданне рускай і англійскай моў, санітарны мінімум, кніжка здароўя, шмат свабоднага часу, тэл. 662 70 36.
- Студэнтка юрыстыкі шукае часо-вай працы, добрае веданне англійскай мовы, правы кат. В, шмат свабоднага часу (інтым і сецевы маркетынг не прапаноўваць), тэл. 0692 204 020.
- Шукаю працу ў Беластоку, апера-тыўны, асноўнае веданне нямецкай і ру-скай моў, абслуга камп’ютэра, правы кат. В, тэл. 0608 210 435.
- Ахвотна заапякуюся малым дзіцём, тэл. 0508 820 414.
- Будаўнічыя правы, санітарны міні-мум — любая праца ў Беластоку, тэл. 711 83 49.
- Жанчына, 37 гадоў, вопыт пра-цы ў гандлі, кніжка здароўя, тэл. 0507 600 470.
- Ахвотна заапякуюся дзіцём, закон-чаны педагагічны інстытут, вопыт, тэл. 0609 294 448.
- Танна прыбярэ бюро, кватэру, тэл. 676 17 64.
- Бармен, санітарны мінімум, кніж-ка здароўя, праца толькі ў Беластоку (ін-тым і сецевы маркетынг не прапаноў-ваць), тэл. 0602 318 086.

Дапамагам сабе ўзаемна

У Бельску: 730 20 06

- Сям’я патрабуе мэблі, пасцелі і адзення для дзяцей (3, 7, 10 і 11 гадоў).
- Самотная маці з хворым сынам ва ўзросце 12 гадоў будзе ўдзячная за ўся-кую дапамогу пры пакупцы лякарстваў, галоўная патрэба — інвалідная калёска.
- Сям’я просіць дапамогі: мэблі, адзення, ботаў для дзяўчат ва ўзросце 10 і 12 гадоў.
- Сям’я патрабуе ботаў і куртак для 6- і 8-гадовых хлопцаў.
- Сям’я, якая выходзіла трое дзяцей, патрабуе штаноў і куртак для хлопцаў ва ўзросце 10 і 13 гадоў, ботаў і адзен-ня для 5-гадовай дзяўчынкі.
- Самотная маці з двума сынамі ва ўзросце 10 і 13 гадоў, якая пасля смер-ці мужа апынулася ў трагічным стано-вішчы, прыме любую дапамогу дзеля стварэння нармаль­ных умоў жыцця, прыдасца старая мэбля, халадзільнік, тэлевізар.
- Шасціасабовая сям’я без сродкаў да жыцця патрабуе цёплага адзення і абутку для дзяцей, а таксама пасцелі.

У Беластоку: 73 201 86, 712 11 53

- Сям’я патрабуе старога халадзіль-ніка, пасцелі і рабочага адзення для мужчыны (43 гады).
- Сям’я патрабуе старой мэблі, ха-ладзільніка і старых куртак для хлоп-цаў 14- і 16-гадовага ўзросту.
- Адзінокая маці, якая выходзіла чац-вёра дзяцей, патрабуе цёплага адзення для 7-, 9- і 12-гадовых хлопцаў і для 15-гадовай дачкі, а таксама пледаў і пасцелі.
- Сям’я, якая выходзіла сямёра дзя-цей, будзе ўдзячная за ўсякую дапамо-гу (адзенне, пасцель, старая мэбля).

- Тры сям’і з Відава пад Бельскам-Падляшскім з ахвотай аддадуць зімо-выя курткі, мужчынскія і жаночыя шта-ны, світэры ды іншае непаношанае адзенне, тэл. 730 40 00.
- Аддам дзіцячае адзенне ў добрым выглядзе, тэл. 745 44 84.
- Аддам тапчан-полку з шафай, тэл. 651 80 20.

Сабрала Паўліна ШАФРАН-АСТАШЭВІЧ

Абвесткі

Правер свае косці

22 сакавіка г.г. у Гмінным асяродку куль-туры ў Нараўцы (Гайнаўскі павет) будзе пра-водзіцца абследаванне мінеральнай шчыль-насці касцей (badanie densytometryczne). Па-кажа яно, ці не пагражае нам захворванне астэапарозам. Таму варта праверыць свае косці. Зарэгістравацца можна па тэлефоне 685-80-10. (яц)

Нiва
ТЫДНІВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ
PL ISSN 0546-1960
NR INDEKSU 366714
Nakład: 1 600 egz.
Выдавец: Праграманая рада тыднёвіка „Нiва”.
Старшыня: Яўген Вапа.
Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2, ul. Zamenhofska 27, skr. poczt. 149.
Тэл./факс: (0 10xx 85) 743 50 22.
Internet: http://niva.iig.pl/
E-mail: redakcja@niva.iig.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Mi-nisterstwa Kultury.

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа.
Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба.
Сакратар рэд.: Аляксандр Максімоў.
Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярубская.
Публіцысты: Міхась Андрасюк, Міко-ла Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ган-на Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран-Асташэвіч.

Канцэлярыя: Галіна Рамашка.
Камп’ютэрны набор: Яўгенія Палоц-кая, Марыя Федарук.
Друкарня: „Orthdruk”, Białystok.
Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
Prenumerata: 1. Termin wpłat na prenume-ratę na II kwartał 2004 г. upływa 5 marca 2004 г. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.
2. Cena prenumeraty na II kwartał 2004 г. wynosi 26,00 zł.
3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 120,00; pocztą lot-niczą Europa — 133,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 147,00. Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 6812401053111100000430494.

4. Prenumeratę można zamówić w redak-cji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wy-nosi 3,45 zł, a kwartalnie — 44,85 zł; z wy-syłką za granicę pocztą zwykłą — 4,70 (kwar-talnie — 61,10), pocztą priorytetową: Euro-pa — 5,90 (76,70), Ameryka Płn., Afryka — 6,60 (85,80), Ameryka Płd., Środk., Azja — 7,40 (96,20), Australia — 9,60 (124,80). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tygod-nika „Niwa”, Białystok, ul. Zamenhofska 27, nr konta BPH PBK SA Oddział w Białym-stoku 77 1060 0076 0000 4011 5001 5504.

Афарызмы Ладзіка Майніча

І на каленях можна стаяць вышэй за
іншых, калі кленчыць перад Богам.

Каб палюбіць чалавецтва, трэба па-
кахаць хоць аднаго чалавека.

Царкоўны звон ня можа быць пу-
стым.

Дарога да храма выбрукавана ўлас-
нымі памылкамі.

Лягчэй узяцца над сабой у саборы.

У сьпісе сваіх ворагаў ты сам заўсё-
ды на першым месцы.

Калі прыходзіць вера ў Бога, пакідае
надзею на чалавецтва.

Каталікі падзяляюцца на прыма-ка-
талікоў і грэха-каталікоў.

Сіла веры часта падмяняецца верай
ва ўласныя сілы.

У Бога дарог многа, а чалавеку вый-
сця няма.

Пісьменьніка й графа Льва Талстога
Царква лічыць грахаманам.

(правапіс аўтара захоўваецца)

3 нагоды Дня Незалежнасці

ў Варшаве 22 сакавіка 2004 г.

у Клубе „Proxima”

(вул. Жвіркі і Вігуры 99А)

адбудзецца канцэрт рок-гурту „Н.Р.М.”.

Пачатак а 20⁰⁰ гадзіне,

цана білета — 20 зл.,

студэнтам — 15 зл.

Інфармацыя: 0505 721 145 (Антось).



Епіскап Гайнаўскі, генерал брыгады — Міран

ŻYWIĄ

У Фота МІХАЛА КОСЦЯ

BRONIA

У Бога
дарог многа,
а чалавеку
выйсця няма...



З а п р а ш э н ь н е

Беларускі Саюз у Польшчы сардэчна запрашае на святкаваньне 86 гада-
віны абвяшчэньня Беларускай Народнай Рэспублікі. Святкаваньні адбу-
дуцца **21 сакавіка а 13 гадзіне ў верхняй зале кавярні „Цэхова” ў Бела-
стоку, вул. Варшаўская, 4/6.**

Адгаданка

Шыфраграма

Літары адгаданных слоў, перанесеныя
згодна з іх парадкавымі нумарамі
ў клеткі распісу, складуць рашэнне —
афарызм румынскай каралевы Сільвы
Кармен.

1. алкагольны напой з ягад = 50

51 48 49

2. стары (але не конь) баразны не
псуе = 5 18 17

3. яго без агню не бывае = 63 70

62

4. майстар, які займаецца коўкай ме-
талу = 23 24 57 4 19

20

5. хрысціянін заходняга абраду

= 15 16 17 18 59

22 21

6. урачыстая вячэра напярэдадні ка-
ляд = 60 42 52 53 38

7. белавежская рака = 67 58

64 65 66 55 56

8. збудаванне, дзе разводзяць агонь

каб нагрэць дом або згатаваць ежу =
29 6 1

9. найменш каштоўная фігура ў шах-
матах = 33 31 35 7 54

10. Нёман = 41 61 11 32

11. звязаны пук зжатых сцёблаў зба-
жыны = 10 30 34 14

12. псеўданім Іосіфа Джугашвілі =

45 46 47 25 26 36

13. становішча або форма тулава =

39 40 44 43

14. мянушка жыхароў ЗША = 8

69 9 68

15. старажытнаславянскі бог сонца
і любові = 37 16 17 3 2

(ш)

Сярод чытачоў, якія на працягу ме-
сяца дашлюць у рэдакцыю правільныя
рашэнні, будуць разыграны кніжныя
ўзнагароды.

Рашэнне адгаданкі

з 6 нумара

Беларусь.

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Ан-
тону Казлоўскаму** з Гарадка і **Казімі-
ру Радошку** са Свебадзіцаў.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70

21.03 – 27.03

Баран (21.03. — 19.04.) 19 — 22 сака-
віка, у час маладзіка Месяца, будзеш мець
магчымасць вельмі адважных рашэнняў.
Пад канец месяца квадратура Марса да
Урана можа прынесці аварыі, зраненні,
апаранні, раптоўныя падзеі. Будзь асця-
рожны за рулём і на вуліцы.

Бык (20.04. — 20.05.) Нечакана ста-
неш вока ў вока з партнёрскімі прабле-
мамі, якія дагэтуль ігнараваў. З усім спра-
вішся, толькі не злуйся і не ўпарціся. Ка-
лі на тваёй дарозе стане Скарпіён, з якім
спалучаюць цябе прафесійныя інтарэсы,
выкажыся дыпламатыяй.

Блізняты (21.05. — 21.06.) Добры час
пасля 21 сакавіка, набярэшся ўпэўненас-
ці, не забракне табе сілы волі, дзякуючы
якой будзеш мець поспех. Пад канец ме-
сяца раптоўны зварот сітуацыі ў пачуццях.
Новыя прасекты і новыя магчымасці.

Рак (22.06. — 22.07.) Не бяры ніякіх
новых дадатковых абавязкаў 24 — 28 са-
кавіка, калі Сатурн апынецца ў квадрату-
ры да Сонца. Цяжка будзе табе справіць-
ца нават з простымі задачкамі. Стрымайся
і з абяцаннямі, бо малы шанц, што іх вы-
паўніш. Ракі, народжаныя паміж 13 і 18
ліпеня, мусяць быць асабліва асцярожныя
ў фінансах (Плутон, які зменіць свой рух
з простага на задні, можа ўскладніць фін-
ансавую сітуацыю). Стрымайся з больш-
шымі інвестыцыямі.

Леў (23.07. — 22.08.) 24 — 28 сакаві-
ка Сатурн у квадратуры з Сонцам спа-
вольніць твае дзеянні. Не будзеш у доб-
рай форме, цяжка будзе табе прымаць
рашэнні. Пі больш сакаў.

Дзевя (23.08. — 22.09.) У час трыго-
ну Меркурыя з Плутонам (22 — 26 сака-
віка) з поспехам можаш узяцца нават за
рызыкоўныя фінансавыя рашэнні. Пра-
ектам спрыяе энергетычны Марс.

Шалі (23.09. — 23.10.) Добры час па-
худзець. Захавай асцярожнасць у бізнесе.
У каханні можаш быць шалёны. 21 сака-
віка не прымай важных фінансавых ра-
шэнняў.

Скарпіён (24.10. — 21.11.) Трыгон
Меркурыя з Плутонам 23 — 25 сакавіка
будзе натхняць цябе новымі ідэямі. Бу-
дзеш больш сканцэнтраваны, здольны да
вялікага інтэлектуальнага высілку.

Стралец (22.11. — 21.12.) Добры час
паладзіць адносіны з блізкімі, паправіць
памылкі. Трыгон Юпітэра да Палады да-
зволіць табе 19 — 23 сакавіка прабудзіць
у табе невядомыя дагэтуль таленты.

Казярог (22.12. — 20.01.) Квадрату-
ра Сонца да Сатурна 24 — 28 сакавіка
настроіць цябе песімістычна да свету. Па-
старайся тады не браць на сябе зашмат
абавязкаў. Магчымы крызіс у крохкіх су-
вязях 24 — 28 сакавіка. У фірме могуць
чакаць цябе непрыемнасці, асабліва з бо-
ку жанчын.

Вадалей (21.01. — 19.02.) Квадрату-
ра Марса з Уранам 26 — 30 сакавіка па-
трабуе ад цябе асаблівай асцярожнасці —
ахопіць цябе нервовасць. Пазбягай стрэ-
су і сітуацый, якія нясуць рызыку. Купі
латарэйны білет!

Рыбы (20.02. — 20.03.) Пасля 20 са-
кавіка — новыя ідэі. 26 — 28 сакавіка па-
вяжца праблемы з адпаведнай ацэнкай
сітуацыі. Квадратура Нептуна і Палады
падзейнічае на тое, што не ўсе амбіцый
ўдасца рэалізаваць. Добра зробіць табе на
нервы кантакт з мастацтвам. Урэшце бу-
дзеш мець карысці з падзельнасці свае
ўвагі і зловіш некалькі сарок за хвост. Мо-
жаш быць ініцыятарам нейкіх большых
фінансавых мерапрыемстваў, але будзь ас-
цярожным, каб не трапіць у пастку. Спра-
буй зашалець і сустрэць вясну ў ашалам-
ляльнай форме!

Агата АРЛЯНСКАЯ